

En översättning, två översättningsstrategiska ytterligheter

– En kvalitativ närläsning av en svensk översättning
baserad på en jämförelse mellan källtext och måltext.

Abstract

I detta arbete analyseras en svensk översättning av Diego Armando Maradonas självbiografi *Yo soy el Diego*, på svenska med titeln *Jag är el Diego*. I förordet till översättningen förklarar översättaren Stellan Danielsson att de översättningsmetoder han använt är *omskrivningar* samt *ordagrann översättning*, med målet att på svenska återge Maradonas mycket personliga språk. Undersökningen går ut på att utreda vilka metoder Danielsson använder i praktiken samt att undersöka hur måltexten stilistiskt förhåller sig till källtexten. Undersökningen visar att Danielsson har arbetat enligt en mycket källspråksorienterad översättningsstrategi, och även bitvis enligt en mycket målspråksorienterad översättningsstrategi. Resultatet visar att bruket av dessa båda strategier får samma konsekvenser, nämligen att stilnivån i måltexten höjs.

Examensarbete (10 poäng) i översättning

Vårterminen 2005

Författare: Anna Orr

Handledare: Yvonne Lindqvist

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.2 Syfte, frågeställning och hypotes.....	1
1.3 Material.....	2
1.4 Metod.....	2
1.5 Teoretisk ram.....	4
1.5.1 Översättningsmetoder.....	5
2 Presentation av källtexten	8
2.1 Situationskontext.....	8
2.2 Kulturell kontext.....	9
3. Översättaren och dennes översättningsstrategi	10
3.1 Omskrivning	11
3.2 Ordagrann översättning	11
4. Analys av måltexten	13
4.1 Kulturell kontext	13
4.2 Situationskontext.....	13
4.3 Textuell nivå.....	14
4.4 Stilnivå.....	15
4.4.1 Stilhöjning på grund av omskrivning.....	16
4.4.2 Stilhöjning på grund av ordagrann översättning.....	18
4.5 Syntaktisk nivå	20
4.6 Lexikal nivå.....	22
4.6.1 Överöversättning	22
4.6.2 Målspråksanpassning och förklarande tillägg	23
4.6.3 Ordval.....	25
4.6.4 Ordagrann översättning.....	26
5. Slutdiskussion	32
6. Källförteckning	34
7. Resumen en castellano	36
8. Bilagor i form av källtext och måltext	38

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1. Excerpternas sidnummer	2
Figur 1. Översättningsmetoder enligt Newmark	6
Figur 2. Danielssons uttalade översättningsmetoder	12
Tabell 2. Antal böcker översatta från spanska och engelska utgivna i Sverige 2001.....	13
Figur 3. Danielssons översättningsmetoder enligt analysen.....	33

1. Inledning

I den här uppsatsen analyseras en svensk översättning av den argentinska fotbollsspelaren Diego Armando Maradonas självbiografi *Yo soy el Diego*, som på svenska heter *Jag är el Diego*. I förordet till den svenska översättningen förklarar översättaren Stellan Danielsson att de översättningsmetoder han arbetat efter är dels *ordagranna översättningar*, dels *omskrivningar* (Danielsson 2001:13). Boken är skriven i första person och baseras på intervjuer med Maradona. Enligt Danielsson har Maradona ett särskilt ”färgstarkt språk”. Därför har Danielsson i sin översättning speciellt tänkt på att återge Maradonas sätt att uttrycka sig. Danielssons mål med översättningen är alltså att på svenska återge Maradonas mycket personliga språk. Danielssons huvudsakliga dilemma var att göra textens innehåll förståeligt för svenska läsare och att samtidigt vara originalet trogen (Danielsson 2001:13).

1.2 Syfte, frågeställning och hypotes

Syftet med analysen är att undersöka huruvida Danielsson följer de översättningsmetoder han i förordet till boken hävdar att han har arbetat i enlighet med. Syftet är alltså att utreda hur han översätter i praktiken. Ytterligare ett syfte är att diskutera vad hans val får för konsekvenser för måltexten.

I analysen utreds om Danielsson använder sig av de strategier han säger att han använder för att återge Maradonas personliga språk och ton. Eftersom texten bygger på talat språk som stilistiskt grepp är det också intressant att undersöka hur måltexten förhåller sig till källtexten stilistiskt.

Hypotesen är att Danielsson har arbetat efter två delvis motsatta översättningsmetoder som ligger mycket långt ifrån varandra. Å ena sidan verkar han i det närmaste ha översatt vissa partier av texten ord för ord enligt en mycket källspråksorienterad översättningsstrategi. Å andra sidan verkar Danielsson även ha arbetat med många förklarande omskrivningar. Detta brukar tyda på en målspråksorienterad översättningsstrategi.

Vid första anblick ger översättningen intryck av att vara starkt påverkad av källtexten, både på syntaktisk och på lexikal nivå. Stilnivån är dock relativt hög, ojämn och bitvis inte särskilt talspråklig, till skillnad från originalet som är helt igenom talspråkligt och mycket informellt skrivet.

1.3 Material

Undersökningsmaterialet består av tre slumpvis utvalda textexcerpter, vardera på cirka ettusen ord, i Diego Armando Maradonas självbiografi *Yo soy el Diego* (Maradona 2001) samt motsvarande delar i den svenska översättningen *Jag är el Diego* översatt av Stellan Danielsson (Maradona 2001). Tabell 1 nedan visar var i källtexten respektive i måltexterna återfinns.

Tabell 1. Excerpternas sidnummer

Excerpt	<i>Yo soy el Diego</i>	<i>Jag är el Diego</i>
1	s. 11-13	s. 19-21
2	s. 161-163	s. 157-159
3	s. 297-300	s. 302-304

1.4 Metod

Den grundläggande metoden för den här studien består av en kvalitativ närläsning baserad på en jämförelse mellan källtext och måltext. Textanalysen görs med utgångspunkt i Hellspong och Ledins modell för textanalys (Hellspong & Ledin 1997) och Yvonne Lindqvists analysmodell för översatta texter (Lindqvist 2004).

Innan jag påbörjar en jämförande analys läser jag måltexterna och markerar allt som inte framstår helt idiomatiskt. Jag segmenterar texterna i grafiska meningar och jämför sedan källtext och måltext parallellställda mening för mening. Därefter analyserar jag alla de passager som jag markerat under läsningen av måltexterna och ringar in tendenser och troliga strategier.

Anledningen till valet av grafisk mening som segmenteringsprincip för jämförelsen är att översättningen nästan uteslutande följer originalets grafiska meningsstruktur. För att visa hur tydlig överensstämmelsen är presenteras ett exempel nedan. I exemplet syns det tydligt att måltexten har påverkats av källtexten i fråga om meningsbyggnad och kommatering. Källtext och måltext har här identisk syntaktisk struktur med huvudsats som följs av infinitiver avskiljda med kommatecken:

Ex. 1 La cosa era correr atrás de la pelota, tenerla, jugar. (38:21)

Det gällde att springa efter bollen, ha den, spela. (39:21)

Översättningen följer alltså nästan uteslutande originalets grafiska meningsstruktur. I de analyserade delarna av måltexten förekommer endast två fall där Danielsson inte följer källtextens grafiska meningsstruktur. I dessa fall parallellställs gemensamt innehåll på närmaste antal grafiska meningar i både källtext och måltext. I exempel 2 och 3 nedan presenteras dessa tre avvikande meningar i sin helhet. I exempel 2 återges innehållet i en grafisk mening i källtexten i tre grafiska meningar i måltexten. I övrigt har satserna i den första grafiska meningen i exemplet flyttats om. Det finita verbet har i översättningen hamnat sist i meningen. Upprepningen av "no había sido fácil" har utelämnats i andra meningen i översättningen och i stället har en mening i form av ett meningsfragment lagts till:

Ex. 2 No había sido fácil mi regreso a Nápoles, después de la Copa América de Brasil y de mis vacaciones, prolongandolas por una rebeldía anunciada. No había sido fácil: yo les había pedido que me vendieran, para cambiar de vida, quiero decir que necesitaba un respiro: un fútbol que no me exigiera tanto, una ciudad que no me agobiara. (42:4)

Min återkomst till Neapel efter Copa América i Brasilien och en semester, som jag i protest hade förlängt, var inte enkel. Inte det minsta. Jag hade bett om att bli såld, för att byta miljö, men inte blivit hörsammad. När jag talade om att byta miljö, var det för att jag behövde en andpaus: spela fotboll på ett ställe där kraven inte var lika höga, i en stad där inte alla hängde sig på mig. (43:5)

I exempel 3 har Danielsson delat av en mening i källtexten så att det har blivit två i måltexten:

Ex. 3 Resulta que antes del sorteo habían dicho que, para evitar que Colombia y Uruguay cayeran en las zonas de Argentina y de Brasil, que eran cabezas de serie, el primero europeo le tocaba a la Argentina y el primer sudamericano a Italia, ¿está claro? (42:26)

Det var så att innan lottningen hade man sagt att för att inte Colombia eller Uruguay skulle hamna i samma grupp som Argentina eller Brasilien, som var toppseedade, skulle det första europeiska laget som drogs hamna i Argentinas grupp och det första sydamerikanska i Italiens grupp. Var det tydligt? (43:28)

Segmenteringsprincipen i undersökningen är alltså den grafiska meningen, eftersom de syntaktiska strukturerna i källtext och måltext över lag är mycket överensstämmande.

1.5 Teoretisk ram

I syfte att kartlägga Danielssons olika översättningsmetoder används Peter Newmarks teori om käll- respektive målspråksorienterade översättningsmetoder (Newmark 1988:45—48). Övriga redskap för analysen är hämtade från Eugene Nida (1964), Rune Ingo (1991), Lennart Hellspång, Per Ledin (1997), Peter Cassirer (1986) och Juliane House (1977).

1.5.1 Översättningsmetoder

Peter Newmark menar att man bör välja översättningsmetod beroende på källtextens funktion. Newmark talar om tre huvudsakliga textfunktioner, nämligen *informativ*, *vokativ* och *expressiv* funktion (Newmark 1988:39—44).

De översättningsmetoder Newmark förespråkar är *semantisk översättning* respektive *kommunikativ översättning* (Newmark 1988:47). Vid semantisk översättning strävar översättaren efter att återge källtextens exakta innehåll och tar dessutom hänsyn till källtextens estetiska värde. Översättaren anpassar då måltexten till målspråkets grammatiska struktur och skapar en idiomatisk text.

Vid kommunikativ översättning strävar man också efter att återge källtextens innehåll och uttryck men lägger större vikt vid att översätta den på ett sätt som är förstäligt och acceptabelt för mottagarna av måltexten. I korthet kan man säga att vid semantisk översättning tolkar översättaren och vid kommunikativ översättning förklarar denne (Newmark 1988:46—48).

I en text med informativ funktion är informationen eller ämnet som behandlas det centrala. Newmark anser att informativa texter bör översättas kommunikativt. Exempel på sådana typer av texter är nyhetsartiklar och vetenskapliga rapporter.

I en text med vokativ funktion sätts textens mottagare i centrum, eftersom syftet är att denne ska handla, tänka eller reagera. Sådana texter kan vara instruktionstexter eller reklamtexter. Newmark anser att även dessa typer av texter bör översättas kommunikativt.

I en text med expressiv funktion ligger däremot fokus på sändaren, författaren eller talaren. Vad denne har att säga och hur denne väljer att presentera ämnet är då det centrala. Exempel på sådana texter är essäer och självbiografier. Newmark poängterar dock att de flesta texter har alla tre funktionerna, men att en av dem brukar vara mer central än de andra två (Newmark 1988:50).

Vi kan alltså konstatera att eftersom texten som analyseras i detta arbete är en självbiografi har den en övervägande expressiv funktion. Fokus ligger därmed på sändaren, som i detta fall är Maradona. Hans individuella sätt att uttrycka sig är alltså av avgörande betydelse. Newmark anser att expressiva texter bör översättas semantiskt eftersom det är författarens röst som är det viktiga, i motsats till exempelvis facktexter där själva informationen är det centrala.

Newmark förespråkar alltså semantisk och kommunikativ översättning men har upprättat en översiktsfigur där han beskriver åtta översättningsmetoder. Fyra av dessa är mer källspråksorienterade, medan de andra fyra är mer målspråksorienterade. Figuren är utformad som ett V i syfte att förtydliga hur de olika metoderna står i relation till varandra. Ju högre upp i V-figuren desto mer käll- respektive målspråksorienterad blir översättningen (Newmark 1988:45).

Figur 1. Översättningsmetoder enligt Newmark

Här följer en översikt över de olika metoderna i Newmarks figur (Newmark 1988:45—47). De källspråksorienterade metoderna är följande:

Ord-för-ord-översättning – Man översätter ord för ord och bevarar källspråkets ordföljd. Man tar inte hänsyn till kontexten utan ordet översätts till sin vanligaste betydelse i målspråket.

Ordagrann översättning – Här tar man hänsyn till målspråkets grammatiska struktur så att den producerade texten blir grammatiskt korrekt. Man översätter i princip ord för ord.

Trogen översättning – Här tar man hänsyn till kontexten och strävar efter att återge källtextens exakta innehåll. Man anpassar måltexten till målspråkets grammatiska struktur och skapar en idiomatisk text.

De målspråksorienterade metoderna är enligt Newmark följande:

Adaption – Det här är den friaste översättningsmetoden. Texten arbetas om helt och hållet. Källspråkskultur omvandlas till målspråkskultur.

Fri översättning – Här återger man källtextens innehåll men inte dess form. Måltexten tenderar att bli längre än källtexten eftersom man gör omskrivningar och lägger till förklaringar.

Idiomatisk översättning – Här strävar man efter att återge källtextens innebörd. Ofta förvanskas dock nyanser genom att man använder idiom och uttryck i måltexten där det inte fanns några i källtexten.

Enligt Newmarks teori skulle alltså den optimala metoden för att göra Maradonas ord mest rättvisa vara att översätta semantiskt, eftersom texten är en självbiografi med övervägande expressiv funktion. Newmark poängterar dock att det alltid är viktigt att se till kontexten när man väljer översättningsmetod. Han framhåller även att de flesta texter mer eller mindre har alla tre textfunktionerna som tidigare nämndes.

2 Presentation av källtexten

Yo soy el Diego är den argentinske fotbollsspelaren Diego Armando Maradonas självbiografi. I boken presenteras Maradonas liv i kronologisk ordning; allt ifrån uppväxten i den fattiga stadsdelen Villa Fiorito i Buenos Aires utkanter, relationen till familjen, proffsdebuten som 15-åring, VM i Mexiko 1986, dopningsskandalerna, drogproblemen till upplevelsen av att ständigt övervakas av media. Biografin utgår från intervjuer med Maradona som genomförts av två argentinska journalister vid namn Daniel Arcucci och Ernesto Cherquis Bialo. Båda journalisterna är än idag yrkesverksamma sportjournalister och har under många år arbetat som redaktionschefer på "El Gráfico", en av Argentinas största sportveckotidningar. Trots att det är dessa två som i praktiken har skrivit Maradonas biografi, har förlaget angett Maradona som författare.

2.1 Situationskontext

Enligt Hellspong och Ledins definition skulle textens *sändare* dels vara Maradona själv, dels pocketbokförlaget Booket som ger ut boken (Hellspong & Ledin 1997:53). Booket ingår i den spanska förlagskoncernen Grupo Planeta och ger ut ett brett urval av moderna författares verk översatta till spanska, exempelvis flera av Paulo Coelho och John Grishams böcker. *Yo soy el Diego* har enligt förlaget getts ut i sju upplagor, totalt i cirka 300 000 exemplar och är översatt till ett trettiotal språk.

Boken har en bred mottagargrupp då den riktar sig till spankstalande personer över hela världen. Kanske framförallt till fotbollsintresserade, men inte enbart. Människor över hela världen intresserar sig fortfarande för Maradona, trots att det var länge sedan han spelade fotboll på elitnivå. Boken är producerad i kommersiellt syfte och ges ut i pocket. Den är alltså billig och lätt att få tag på. Detta innebär, enligt Hellspong och Ledin, att *mediet* och *mottagargruppen* öppen (1997:52—56).

Boken är skriven i första person och består i stort sett av vad som verkar vara direkt anförande från ovan nämnda intervjuer. Stilen är därför ledig, personlig och helt igenom talspråklig. Texten är alltså redigerad och är inte direkta transkriptioner av intervjuerna. Den talspråkliga tonen signaleras i redigeringen med hjälp av interpunktion för att visa på pauser eller tvekan. Den informella stilen understryks genom svordomar och slanguttryck. Boken är skriven på spanska och det förekommer många typiska dialektala uttryck från området Rio de la Plata i Argentina.

2.2 Kulturell kontext

I Argentina, liksom i många andra sydamerikanska länder, är fotboll en sport som engagerar många. Att påstå att fotboll är som en religion kanske är överdrivet, men den som är en skicklig fotbollsspelare kan, oavsett social bakgrund, nå framgång, både ekonomiskt och socialt. Man skulle kunna jämföra denna "fotbollsdröm" med "den amerikanska drömmen", som ju innebär att man oavsett social bakgrund kan nå framgång i samhället bara man jobbar tillräckligt hårt. Maradona är ett levande bevis på ovanstående. Kanske är just detta en av anledningarna till Diego Armando Maradonas stora berömmelse.

Maradona är ju framförallt känd för sina framgångar som fotbollsspelare. Dessvärre är han även känd för sina drogproblem och andra skandaler som uppmärksammas i media. Många anser att Maradona är världens bästa fotbollsspelare genom tiderna, medan andra menar att han är en sorglig figur med storhetsvansinne. Han har under stora delar av sitt liv varit hårt bevakad av media, framförallt efter sina insatser under VM i Mexiko 1986, då han blev berömd världen över.

Sammanfattningsvis kan man säga att *Yo soy el Diego* är Maradonas egen berättelse. Maradona, en världsberömd, älskad, hatad och mytomspunnen idrottsstjärna talar alltså om sig själv och sitt liv.

3. Översättaren och dennes översättningsstrategi

I förordet presenterar sig Stellan Danielsson som frilansjournalist och fotograf som specialiserat sig på fotboll. Danielsson har rest mycket och själv spelat fotboll bland annat i USA, Mexiko, Colombia och Guatemala. Han har även arbetat som idrottslärare och fotbollstränare till exempel för elitlaget Djoliba AC i Malis huvudstad Bamako. Enligt information i Libris databaser verkar översättningen av *Jag är el Diego* vara Danielssons enda utgivna översättning.

Danielsson har getts utrymme att skriva ett sju sidor långt förord. Där redogör han för vilka typer av problem han har stött på under arbetet och vilka strategier han har använt sig av när han översatte boken. Han beskriver också sina förberedelser inför översättningsuppdraget. Bland annat berättar han om när han reste till Argentina för att ta reda på mer om Maradona. Han ger dessutom exempel på särskilt problematiska uttryck ur översättningssynpunkt, till exempel svordomar och slanguttryck. Danielsson förklarar även vissa kulturspecifika företeelser, exempelvis användningen av diminutiv och smeknamn i Argentina.

Danielsson informerar läsaren om att användningen av smeknamn är vanligare och ser annorlunda ut i Argentina jämfört med i Sverige (Danielsson 2001:15). Danielsson förklarar att han valde mellan att översätta smeknamnen, lämna dem som de var eller att utelämna dem helt. Han funderade på att skriva personernas förnamn i stället, men valde att inte göra det, eftersom ”det finns så mycket argentinsk kultur i smeknamnen att de inte gick att utelämna” (Danielsson 2001:16). Danielsson valde till slut, med viss tvekan enligt honom själv, att översätta smeknamnen. Vissa av dem har han dock lämnat översatta, eftersom han inte lyckades anpassa dem till svenska eller ”göra en bra försvenskning” som han uttrycker det (Danielsson 2001:16). Danielsson informerar läsaren om att dessa smeknamn i samtliga fall används med kärlek och att det inte finns någon nedvärderande underton i dem, trots att de kan låta hårda i svenska öron (Danielsson 2001:16). Ett exempel på detta är ”el Negro” som har översatts till ”Neger” (jfr avsnitt 4.6.4).

Boken baseras alltså på inspelade intervjuer med Diego Maradona, vilka delvis återges i vad som verkar vara direkta citat. Texten utgörs därmed till stor del av talspråk. I originalet utgår man ifrån att läsarna har vissa förkunskaper som knappast är självklara för svenska läsare. Enligt Danielsson har han därför förklarat vissa företeelser i löptexten (Danielsson 2001:13).

Enligt Danielsson har Maradona ett särskilt ”färgstarkt språk”. Därför har Danielsson i sin översättning speciellt arbetat med att återge Maradonas sätt att uttrycka sig. Danielssons huvudsakliga dilemma var att göra textens innehåll förståeligt för svenska läsare och samtidigt vara originalet trogen. Hans översättningsmetod för att uppnå detta är dels att göra omskrivningar, dels att översätta ordagrant. Allt i syfte att återge Maradonas språk och personliga ton (Danielsson 2001:13). För att föra analysen vidare bör därför termerna som Danielsson använder, *omskrivning* och *ordagrann översättning*, utredas ytterligare.

3.1 Omskrivning

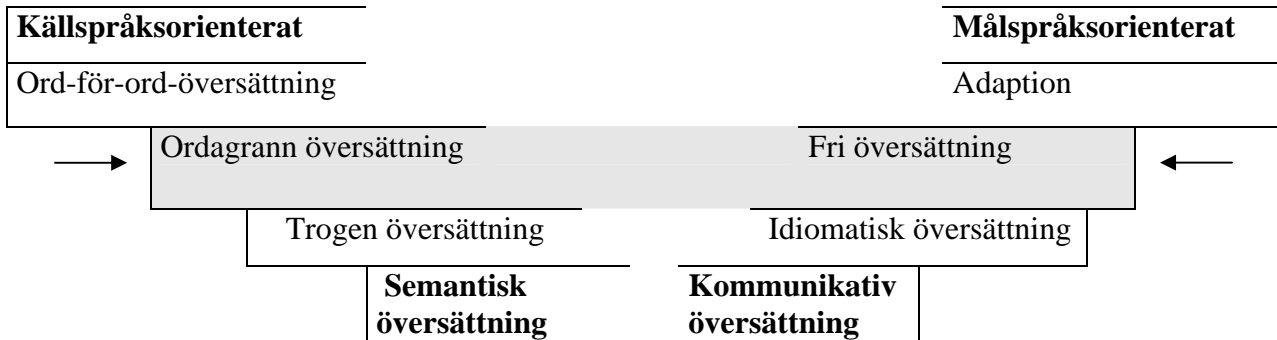
Omskrivning, eller prafras som Rune Ingo kallar det, kan ses som ett relativt fritt sätt att översätta (Ingo 1991:69). Omskrivning innebär att man strävar efter återge källtextens information, ibland genom förklaringar och förtydliganden (Ingo 1991:69). Omskrivning skulle här kunna jämföras med Newmarks definition av *fri översättning* eftersom man genom båda dessa metoder återger källtextens innehåll men inte dess form (jfr avsnitt 1.5.1). Ett exempel på omskrivning skulle kunna vara att översätta det spanska slanguttrycket för mamma ”mi vieja” till en förklarande sats av typen ”hon som är min mamma”.

3.2 Ordagrann översättning

Vid ordagrann översättning tar man hänsyn till målspråkets grammatiska struktur, så att den producerade texten blir grammatiskt korrekt. På det lexikala planet ligger denna metod mycket nära ord-för-ord-översättning, vilket innebär att man översätter just ord för ord. I denna sistnämnda metod tillämpar man

dock inte målspråkets grammatik (Newmark 1988:46). Exempel på ordagrann översättning skulle kunna vara att översätta det spanska slanguttrycket för mamma, "mi vieja", ordagrant till "min gamla".

Danielssons översättningsmetoder skulle alltså placeras på följande sätt i Newmarks V-figur nedan:

Figur 2. Danielssons uttalade översättningsmetoder

Som nämnts ovan jämförs alltså här Danielssons term omskrivning med Newmarks definition av *fri översättning* eftersom man genom båda dessa metoder återger källtextens innehåll men inte dess form.

4. Analys av måltexten

4.1 Kulturell kontext

I Sverige har fotboll generellt en annan betydelse än i Argentina. I Sverige ser man kanske fotboll mer som en sport som vilken annan, som ett individuellt intresse och inte något som alltid engagerar alla. Här har fotboll till en början varit en fritidsaktivitet, genom till exempel knatte- och korpfboll, på samma sätt som till exempel ridning eller till och med frimärkssamlande. På senare år när svenska fotbollsspelare slagit igenom på professionell och internationell nivå har möjligen det allmänna intresset för fotboll ökat. Men sporten har ändå inte samma sociala betydelse här i Sverige som i många latinamerikanska länder. Trots detta är Maradona mycket välkänd i Sverige.

Som nämnts ovan är källtexten skriven på spanska. Generellt översätts det relativt lite från spanska till svenska, jämfört med hur mycket som översätts till exempel från engelska till svenska. Ett talande exempel på detta är Svensk bokförtecknings statistik över texter översatta till svenska och publicerade under år 2001, då måltexten är utgiven (se tabell 2). Under detta år gavs endast 28 texter översatta från spanska till svenska ut, jämfört med 1 978 texter översatta från engelska till svenska. Nedan presenteras en översikt över registrerade publikationer översatta till svenska fördelade efter originalspråk enligt Svensk bokförtecknings statistik över 2001:

Tabell 2. Antal böcker översatta från spanska och engelska utgivna i Sverige 2001

Originalspråk	Facklitteratur	Skönlitteratur	Barn- och ungdomslitteratur	Summa
Spanska	2	10	16	28
Engelska	684	810	484	1978

Som vi kan se ovan i tabellen är alltså *Jag är el Diego* en av två fackböcker som gavs ut under året.

4.2 Situationskontext

Den svenska översättningen ges ut av Sportförlaget i Europa AB som tillsammans med bland annat Årets Bilsport AB och SportArt ingår i Affidavitkoncernen. Sportförlaget ger ut kända idrotts- och underhållningsprofilers självbiografier men även romaner, deckare och reseguider.

Måltexten, liksom källtexten, riktas till personer med fotbollsintresse. Dock riktas måltexten kanske i något mindre skala till folk i allmänhet jämfört med källtexten. Både källtexten och måltexten är producerade i kommersiellt syfte och översättningen ska alltså fungera i en likartad kommunikationssituation som originalet. Mottagarna av måltexten har dock inte samma förkunskaper som mottagarna av källtexten, framförallt vad gäller kulturspecifika vardagliga företeelser.

Texten är en självbiografi och kan därför ses som en expressiv text (jfr avsnitt 1.5.1). Det innebär att fokus ligger på sändaren, i detta fall på Maradona. Både källtexten och måltexten har alltså en övervägande expressiv funktion. Ur översättningsstrategiskt perspektiv innebär det att Maradonas individuella sätt att uttrycka sig har grundläggande betydelse. Det är alltså viktigt att det personliga i texten bevaras (Newmark 1988:48—49). Det är också just det som är Danielssons mål med översättningen. Det förklarar han i inledningen till boken bland annat genom följande påstående; ”jag tycker att Maradona har ett färgstarkt språk som jag gärna vill få med” (Danielsson 2001:13).

4.3 Textuell nivå

Måltexten är upplagd på samma sätt som källtexten, det vill säga som direkt anförande och med interpunktion för att signalera pauser eller tvekan. Översättaren Stellan Danielsson har, som nämnts ovan, därutöver fått utrymme att skriva ett relativt långt och personligt förord.

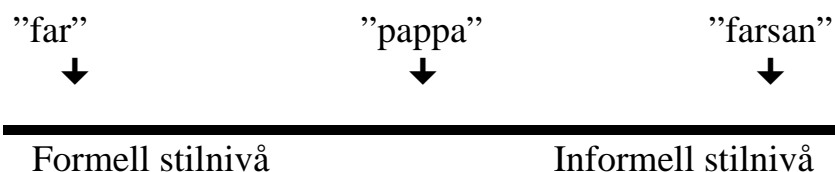
I Juliane Houses modell för att analysera översättningar (Translation Quality Assessment Model) används termerna ”overt translation” och ”covert translation”, alltså *öppen* och *dold översättning* (House 1977:189). Houses definition av en öppen översättning är en text som öppet avslöjar sitt ursprung genom att översättarens röst är tydlig. En sådan text fungerar inte som ett andra original. I en dold översättning märks inte översättaren på samma sätt som i en öppen översättning. En dold översättning kan därför fungera som ett andra original. Läsaren märker då alltså inte att han eller hon läser en översatt text.

Enligt House definition skulle alltså Danielssons översättning vara en öppen översättning. Danielsson är synlig genom förordet och framträder även kontinuerligt i själva löptexten genom egna kommentarer och förklaringar. Dock markerar han inte att det är hans tillägg. Syftet med dessa förklaringar är, enligt översättaren, att underlätta för mottagarna och att göra argentinsk kulturspecifik information tillgänglig för svenska läsare.

4.4 Stilnivå

En stilistisk jämförelse mellan källtext och måltext är en viktig del av den här undersökningen med tanke på syftet med översättningen. Danielssons mål med översättningen är att på svenska återge Maradonas språk och personliga ton så som den framgår i källtexten.

Peter Cassirer definierar begreppet *stil* som förhållandet mellan form, innehåll och verkan. Med andra ord; förhållandet mellan hur något berättas, vad som sägs och den effekt som den specifika kombinationen har på mottagaren (Cassirer 1986:18). Enligt Hellspong och Ledin är graden av formalitet en viktig stilaxel. I ena änden finns *formell stil*, alltså ett högtidligt eller stelt uttryckssätt. I den andra änden finns *informell stil*, alltså ett vardagligt eller ledigt uttryckssätt (Hellspong & Ledin 1997:207). Jämför följande exempel:

Generellt brukar man säga att skrivet språk brukar vara stramare och mer formellt medan talat språk brukar vara ledigare. I fallet med Maradonas självbiografi är dock stilen ledig, informell och helt igenom talspråklig eftersom den är utformad som ett direkt anförande från intervjuer med Maradona.

4.4.1 Stilhöjning på grund av omskrivning

En av de mest framträdande skillnaderna mellan källtexten och måltexten är stilnivåerna i respektive text. Stilen i källtexten är alltså informell och helt igenom talspråklig. Analysen nedan visar att stilnivån i måltexten många gånger är mycket högre på det lexikala planet än i källtexten. Rune Ingo menar att ordvalet är ett viktigt stilmedel när översättaren ska bevara källtextens stil (Ingo 1991:158). Stilhöjning i måltexten har här uppstått till följd av omskrivningar och nedan följer först exempel på det.

I exempel 4 nedan har Danielsson valt att översätta "saludó" med "sade adjö". Verbet "saludar" på spanska betyder helt enkelt 'att hälsa' eller 'att säga hej då' (Norstedts spansk-svenska ordbok 1993). Det är alltså ett vardagligt och neutralt uttryck på spanska. Danielsson har valt att översätta med det mycket formella "sade adjö" på svenska. Han har dessutom valt den mer formella stavningen "sade" i stället för "sa". I samma exempel har Danielsson valt att översätta "me fui" med "vi skiljdes åt". "Me fui" är det reflexiva verbet "irse" böjt i preteritum, första person singular och betyder ordagrant på svenska 'gå sin väg', 'ge sig i väg' eller 'sticka' (Norstedts spansk-svenska ordbok 1993). Stilhöjningen genom stavningen och ordvalet är uppenbar:

Ex. 4 Me la puse, saludó a toda mi familia, uno por uno, nos dimos un abrazo y me fui. (46:18)

Han satte den på mig, sade adjö till hela familjen, en och en, vi kramade om varandra och skiljdes åt. (47:20)

Även i följande exempel har Danielsson valt att översätta med ett uttryck av högre stilnivå än originalet. "Chiquito" som på svenska bland annat betyder 'mycket liten' eller 'jätteliten' är ett vardagligt och talspråkligt uttryck (Norstedts spansk-svenska ordbok 1993). Danielsson har översatt det till "obetydlig". Här kan man anta att Danielsson har prioriterat innebörden av ordet men bortsett från stilhöjningen:

Ex. 5 "Dios mío, qué chiquitos que somos ante tanto dolor", fue lo único que se me ocurrió decir. (42:38)

"Gode Gud, hur obetydliga är vi inte inför sådan smärta", var det enda jag kunde få ur mig. (43:39)

I följande exempel verkar Danielsson ha prioriterat att översätta det fasta uttrycket på spanska till ett fast uttryck på svenska. "Quilombo gigante" är ett uttryck med mycket informell ton då "quilombo" ordagrant betyder 'bordell' (Norstedts spansk-svenska ordbok 1993). Danielsson har alltså valt att översätta med det betydligt mer försynta "herrans väsen". Även här har Danielsson bortsett från stilhöjningen som hans val får till följd:

Ex. 6 Pedí que me explicaran, nada más, y se armó un quilombo gigantesco... (42:31)

Jag ville bara att de skulle förklara, istället blev det ett herrans väsen... (43:34)

Även i exempel 7 har stilhöjning uppstått genom att Danielsson har valt ett mer formellt uttryck. Danielsson har också utelämnat en upprepning, fler exempel på det följer nedan. Upprepningar är ett vanligt talspråkligt fenomen (Hellspång &

Ledin 1997:207). När dessa upprepningar utelämnas blir måltexten mer formell än källtexten:

Ex. 7 El doctor Carlos Menem me ayudó mucho a cambio de nada, de nada... (46:42)

Doktor Carlos Menem hjälpte mig mycket utan att begära något i gengäld. (47:46)

Danielsson har genomgående varit mycket noga med att återge alla delar av källtexten, men på vissa ställen har han alltså dock utelämnat upprepningar:

Ex. 8 Y entonces empecé a leer, a leer, a leer sobre él. (48:15)

Då började jag läsa, så mycket jag kunde, om honom. (49:13)

Ex. 9 Todo lo que hacía, cada paso que daba, tenía que ver con eso, con la pelota. (38:46)

Vart enda steg jag tog, hade med samma sak att göra, med bollen. (39:48)

Upprepningar är alltså generellt en del av ett talspråkligt uttryckssätt. I ovanstående två exempel har stilhöjning uppstått till följd av att Danielsson har utelämnat upprepningar eftersom det tar bort originalets talspråkliga uttryck. Måltexten har på så sätt alltså slätats ut, det personliga och lediga uttrycket har tonats ner. Istället har texten till stor del blivit högtravande och uppstyld genom ett mer formellt språk vilket framkommer tydligt i de tidigare presenterade exemplen 6 och 7.

4.4.2 Stilhöjning på grund av ordagrann översättning

I måltexten uppstår även stilhöjning till följd av ordagrann översättning. Danielsson verkar ha prioriterat ordens lexikala betydelse men bortsett från respektive ords stilnivå. I exemplet nedan har Danielsson översatt "una paz única" i det närmaste ordagrant till "en unik känsla av frid". Det översatta uttrycket på svenska får en mycket högtravande ton:

Ex. 10 A mí, jugar a la pelota me... me daba una paz única. (38:1)

Att spela fotboll, för mig... gav mig en unik känsla av frid. (39:1)

Samma sak sker i exemplet nedan. Danielsson har här översatt "comedor" till "matsal" vilket mycket riktigt är en av de betydelser som ordet kan ha på svenska. Men tittar man på kontexten är det dock mer troligt att Maradona refererar till vad vi nog skulle kalla "köket":

Ex. 11 El comedor, donde se cocinaba, se comía, se hacían los deberes, todo, y las dos piezas. (40:13)

Matsalen, där vi lagade mat, åt, gjorde läxor, allt och sedan de två rummen. (41:14)

I exempel 12 nedan är båda de markerade passagerna översatta ordagrant och till idiomatiska uttryck på svenska. Men även här har Danielssons ordagranna översättning lett till en mycket mer högtravande ton än i originalet: Uttrycken "detta faktum" och "vad det gäller" hör hemma i ett mer formellt skriftspråk på svenska:

Ex. 12 No en Argentina, y este dato para mí es importante en todo lo que tiene que ver con el Che Guevara. (48:9)

Inte i Argentina, och detta faktum är viktigt för mig, vad det gäller allt som har med Che Guevara att göra. (49:7)

Stilhöjning har alltså många gånger också uppstått till följd av ordagrann översättning. Danielsson verkar ha prioriterat ordens lexikala betydelse men bortsett från respektive ords stilnivå. Resultatet blir att måltexten bitvis inte framstår som särskilt talspråklig och avslappnad utan tvärtom stel, högtidlig och inte särskilt naturlig.

4.5 Syntaktisk nivå

Översättningen följer som nämnts ovan källtextens syntax mycket nära. Av de 165 meningar som analyserats följer 163 grafiska meningar källtextens syntaktiska struktur. Källtextens påverkan på måltexten visar sig även genom att måltexten genomgående ligger mycket nära källtexten i fråga om kommatering, meningsbyggnad och ordföljd.

I båda nedanstående exempel har måltexten i det närmaste identisk kommatering som källtexten. Danielsson har till och med återgett ett inverterat utropstecken genom att sätta dit ett komma. I Svenska skrivregler presenteras en huvudregel för kommatering och den lyder som följer: ”Kommateringen skall underlätta läsningen. Det innebär att komma sätts mellan led som är förhållandevis fristående från varandra, medan led som hör nära ihop inte skiljs åt med komma” (Svenska språknämnden 2002:145). I både exempel 13 och 14 i översättningen bryter kommateringen upp meningen tvärtemot reglerna för svensk syntax:

Ex. 13 Y a quien me hubiera gustado conocer, obviamente, no voy a sorprender a nadie con esto, es al Che Guevara, al querido Ernesto Che Guevara de la Serna, que así es el nombre completo. (48:4)

Om det är någon som jag skulle ha velat träffa, är det naturligtvis, och ingen kommer att förvånas över det, Che Guevara, den käre Ernesto Che Guevara de la Serna, som han egentligen heter. (49:3)

Ex. 14 Seguimos con eso del fútbol y me contó un dato que me sorprendió: me dijo que, cuando jugaba, él era ¡extremo derecho! (46:3)

Vi fortsatte att prata fotboll och han berättade en detalj som förvånade mig: han sade, att när han spelade så var han, högerytter! (47:3)

I exempel 15 nedan syns överensstämmelsen i grafisk meningsstruktur mellan källtext och måltext tydligt. Syntaktiskt följs också källtextens struktur i det här fallet till punkt och pricka. Huvudsats följs av en indirekt frågesats, som i

källtexten inleds med ”si” och i måltexten med ”om”. Denna binds samman med ytterligare en huvudsats vilken i sin tur följs av en final bisats:

Ex. 15 Me preguntó si algún día podría hacer algo por el fútbol cubano y yo le contesté que sí, que tenían todo para crecer... (46:6)

Han frågade mig om jag någon gång skulle kunna tänka mig att göra något för kubansk fotboll och jag svarade ja, för det fanns stor utvecklingspotential... (47:7)

Även i det här lite längre exemplet nedan kan man se att Danielsson verkar ha arbetat med att återge källtextens syntaktiska struktur. Informationen är den samma i källtext och måltext, dock har satsernas funktioner i den översatta meningen förändrats genom kommateringen. I måltexten i exempel 16 har det finita verbet ”är” hamnat efter komma och dessutom har det flyttats upp:

Ex. 16 Y a quien me hubiera gustado conocer, obviamente, no voy a sorprender a nadie con esto, es al Che Guevara, al querido Ernesto Che Guevara de la Serna, que así es el nombre completo. (48:4)

Om det är någon som jag skulle ha velat träffa, är det naturligtvis, och ingen kommer att förvånas över det, Che Guevara, den käre Ernesto Che Guevara de la Serna, som han egentligen heter. (49:3)

Även exempel 17 visar på att måltexten har påverkats av källtexten. Det är tydligt att Danielsson arbetar för att ligga nära källtexten. Kommatering och ordföljd leder dock till att meningen inte blir idiomatisk på svenska eftersom pronomenet ”några” ersätter ett substantiv, ”svar”, som ännu inte presenterats. Danielsson har här även gjort ett tillägg, en hänvisning till sidan 300 inom parentes, utan att markera att det är hans kommentar:

Ex. 17 Y como no tenía, no encontraba, respuestas a ninguna de esas preguntas,
decidí hacerle mi propio homenaje. (48:18)

Och eftersom det inte fanns några, hittade jag inga svar på mina frågor,
(SIDAN 300) beslöt jag mig för att hylla honom på mitt eget sätt. (49:16)

I vissa fall har även verbformen i måltexten påverkats av källtexten. I exemplet nedan står verbet i måltexten böjt i gerundium liksom i källtexten. Presens particip är en verbform som sällan används på detta sätt i svenskan:

Ex. 18 Ahí estábamos, corriendo detrás de la pelota. (38:38)

Det fanns bara ett ställe, springandes efter en boll. (39:41)

Måltexten ligger alltså många gånger mycket nära källtexten syntaktiskt. Det kan vara en metod som Danielsson använder sig av för att vara trogen källtexten. Resultatet blir dock ibland att svenska syntaxregler inte följs och att måltexten bitvis blir svårläst.

4.6 Lexikal nivå

4.6.1 Överöversättning

I många fall har Danielsson valt ord och uttryck som är mer specifika, alltså ger mer information, än originalet. Newmark kallar detta för *överöversättning*, ”over-translation” (Newmark 1988:47). Ett exempel på överöversättning är att översätta det spanska ordet för träd, alltså ”árbol”, med det specifika ”tall” på svenska. Detta kan betraktas som en typ av omskrivning som Danielsson använder för att underlätta för måltextens läsare. Han gör informationen tillgänglig, när mottagaren av måltexten inte har samma förkunskaper som källtextens läsare. I exemplet nedan översätter Danielsson ”no paré más” med ”jag missade inte en match”. Det spanska verbet ”parar” betyder ordagrant enligt Norstedts spansk-svenska ordbok ’stanna/stoppa/sluta’ (1993). Utifrån

kontexten har Danielsson tolkat vad Maradona syftar på och skrivit ut det. Danielsson har även i sitt förtydligande här utelämnat delar av en upprepning:

Ex. 19 A partir de domingo 11, cuando estuve contra el Lecce, no paré más, no paré más... (44:2)

Från söndagen den 11, när jag var tillbaka mot Lecce missade jag inte en match, inte en enda... (45:2)

I exempel 20 har Danielsson valt att översätta det spanska ”dos fechas” till ”spelomgångar”. ”Fecha” betyder ordagrant på svenska ’datum/dag/tid/tidpunkt’ (Norstedts spansk-svenska ordbok 1993). Även här har Danielsson alltså valt att göra informationen mer specifik:

Ex. 20 No jugué durante dos fechas y después, sí, arranqué con todo. (44:1)

Jag stod över två spelomgångar och sedan drog jag igång för fullt. (45:1)

Danielsson arbetar alltså delvis för att underlätta för måltextens läsare genom att göra viss information mer specifik. En möjlig följd av detta är att mottagaren av måltexten inte ges särskilt mycket utrymme för egna tolkningar. Informationen i måltexten är alltså bitvis mer explicit än i källtexten.

4.6.2 Målspråksanpassning och förklarande tillägg

Som nämnts ovan förklarar Danielsson i förordet till boken att han har arbetat med att förklara vissa företeelser där man i originalet utgår från att läsarna har vissa förkunskaper men som knappast de svenska läsarna har (Danielsson 2001:13). En del av de kulturspecifika begrepp som återfinns i måltexten har Danielsson också målspråksanpassat, det vill säga att han har använt sig av ungefärliga svenska motsvarigheter till begreppen. Ett exempel på en sådan målspråksanpassning, utan grund i Danielssons översättning, är att översätta det spanska ”tapas” till det svenska ”smörgåsbord”.

I exempel 21 nedan har Danielsson valt att inte återge den egentliga betydelsen av "aceite YPF". "Aceite YPF" är i själva verket en motorolja för tvåtaktsmotorer men Danielsson skriver istället ut den ungefärliga innebörden på svenska:

Ex. 21 O sea, no es que no teníamos una pileta; no teníamos agua: así empecé a hacer pesas yo, con los tachos de veinte litros de aceite YPF. (40:17)

Rättare sagt, det var inte så att vi saknade tvättställ, vi saknade rinnande vatten: så började jag styrketräna, med 20 liters bensindunkar. (41:17)

Danielsson arbetar alltså ibland med att målspråksanpassa vissa uttryck och begrepp för att underlätta för mottagaren av måltexten. En annan strategi som Danielsson använder i samma anda är att lägga till en hel del förklaringar i löptexten i form av förklarande bisatser eller egna kommentarer inom parentes. Han visar dock inte läsarna att det är översättarens tillägg och inte Maradonas egna ord. Danielsson skulle med fördel här kunna visa att parentesens översättarens anmärkning genom att avsluta sin kommentar med "ö.a." vilket är brukligt i sådana fall. Han skulle också kunna skriva sin kommentar i en fotnot för att inte stoppa upp läsningen med sin information:

Ex. 22 Y salíamos a las dos de casa, con mi amigo el Negro, con mi primo Beto o con quien fuera, y a las dos y cuarto ya estábamos jugando, dale que dale, ¡bajo el rayo del sol!, y no nos importaba nada y nos matábamos... (38:32)

Klockan två stack vi hemifrån min kompis el Negro ("Negern", ett vanligt smeknamn på någon som är mörkhyad, men inte nödvändigtvis svart), min kusin Beto eller vem som helst som ville vara med, kvart över två spelade vi redan, det var fullt ös, under solens strålar, helt upptagna av spelet och vi kämpade så länge vi orkade... (39:33)

Följande är ett annat exempel på hur Danielsson gör vissa tillägg i löptexten:

Ex. 23 ¿Por qué no reclamamos sus restos, como antes reclamamos de los otros, como Juan Manuel de Rosas? (48:17)

Varför har vi inte begärt att få hem hans kvarlevor. Som vi har gjort andra, som 1800-talets krigsherre Juan Manuel de Rosas? (49:15)

Danielsson är alltså mån om att visa mottagarna av måltexten en dimension av källtextkulturen som han anser är viktig i sammanhanget. Han förklarar alltså faktum som han bedömer att mottagarna av måltexten inte har kännedom om, men behöver ha kunskap om. Han visar dock inte att det är hans förklaringar och tillägg. Det resulterar ibland i att sändaren av informationen blir otydlig. Som läsare har man alltså ingen möjlighet att urskilja originalförfattarens ord från översättarens ord.

4.6.3 Ordval

Analysen visar på att det i måltexten har uppstått en del betydelseglidningar genom att Danielsson i vissa fall har valt ord med andra konnotationer jämfört med orden i källtexten. I exempel 24 nedan kan man anta att Danielssons tanke har varit att återge stil och ton genom att översätta det spanska slanguttrycket "lucas" till det svenska slanguttrycket "lakan". Här uppstår dock förvirring då slanguttrycket "lakan", som ju syftar specifikt på svenska kronor i tusental, följs av en parentes där den egentliga summan specificeras i antal dollar. Man kan anta att Danielsson är mån om att ge en klar bild av den händelse som Maradona refererar till i denna mening genom att låta mottagaren veta den egentliga summan på notan (om man antar att valutan var just dollar, vilket inte framgår klart i källtexten). Här gör Danielsson återigen tillägg utan att markera att det är hans egen kommentar:

Ex. 24 Cuando pedimos la cuenta con Guillermo ¡eran cinco lucas! (46:38)

När Guillermo och jag bad om notan var den på fem lakan (5.000 dollar)! (47:42)

I följande exempel kan man anta att Danielsson har råkat på en "falsk vän", alltså ord som verkar vara gemensamma för båda språken men som inte har

samma betydelse (Ingo 1991:145). Danielsson har översatt det spanska uttrycket ”chicos de la calle” till det svenska ”gatubarn”. Uttrycket på svenska syftar på fattiga hemlösa barn, ofta utan föräldrar, medan det spanska uttrycket även innefattar ungar som tycker om att vara ute och leka. Det har här med andra ord uppstått en betydelseglidning då det svenska uttrycket har en något snävare betydelse:

Ex. 25 Yo no sé si nosotros éramos chicos de la calle; más vale éramos chicos del potrero. (38:37)

Jag vet inte om vi kunde kallas gatubarn, snarare ängsbarn.(39:39)

Genom ordvalet uppstår alltså på vissa ställen betydelseglidningar och tvetydiga budskap. Det kan resultera i att mottagarens läsning försvåras. Mottagaren kan även få en bild av Maradona och hans liv som kanske inte alltid stämmer.

4.6.4 Ordagrann översättning

Ofta ligger måltexten mycket nära källtexten även på lexikal nivå, det vill säga att Danielsson många gånger har översatt enskilda ord ordagrant. Ordagrann översättning innebär alltså att översätta ord för ord och ta hänsyn till målspråkets gramatiska struktur för att skapa en idiomatisk text (jfr avsnitt 1.5.1). Danielsson förklarar i sitt förord att han ibland, med viss tvekan enligt honom själv, valde att översätta smeknamn i de fall då han lyckades anpassa dem till svenska, eller ”göra en bra försvenskning” som han själv uttrycker det (Danielsson 2001:16). Hans strategi vad gäller detta verkar vara just att översätta ordagrant.

I detta sammanhang är det relevant att reflektera över skillnaden mellan *denotation* och *konnotation*. Denotation har att göra med ett ords grundbetydelse och konnotation rör ordets bibetydelser som kan ha olika känslvärde. Denotationen är alltså ordets primära betydelse, den som man kan hitta i ordböcker medan konnotationen omfattar alla de känslomässiga och kulturspecifika föreställningar som är knutna till ordet (Ingo 1991:89).

Vad gäller de två exemplen nedan har det skett en betydelseglidning i och med att Danielsson har översatt dem ordagrant och inte tagit hänsyn till deras konnotationer. I exempel 26 har "el Negro" översatts till "Negern" och i exempel 27 har "viejos" översatts ordagrant till "gamlingar". I det sistnämnda exemplet har Danielsson dessutom sett sig tvungen att förklara det uttryck han har valt. Genom att lägga till "föräldrar" inom parentes direkt efter "gamlingar" leder han in läsaren på rätt spår. Inget av ovanstående uttryck är konstiga i källspråskulturen, tvärtom är de mycket vanliga och vardagliga. I Danielssons översättning har de helt andra konnotationer och sticker därför ut på ett helt annat sätt:

Ex. 26 La verdad, la verdad, no teníamos mucho para divertirnos, pero con mi amigo el Negro hacíamos barriletes y los vendíamos. (40:24)

Om sanningen ska fram, så hade vi inte så mycket att roa oss med, men min kompis Negern och jag gjorde tunnor som vi sålde. (41:25)

Ex. 27 Si los viejos nos buscaban, sabían donde encontrarnos. (38:38)

Om våra gamlingar (föräldrar) ville ha tag i oss visste de var de skulle hitta oss. (39:40)

Även i följande exempel har Danielsson valt att översätta ordagrant. Danielsson har här översatt uttrycket "hijo de puta" ordagrant till "horunge". Uttrycket i källtexten är, i denna kontext, en vedertagen svordom där ordens egentliga betydelse har försvagats eller delvis försvunnit. När det här uttrycket översätts ordagrant med "horunge" får det en helt annan innebörd eftersom det inte är en vedertagen svordom i målspråket. Konsekvensen av det blir att de enskilda ordens betydelse understryks. I måltexten blir därför innebörden av orden mycket starkare än i källtexten. Eugene Nida talar om "equivalent effect", alltså att översättaren strävar efter att få samma effekt på mottagarna av måltexten som källtexten har på sina mottagare (Nida 1964:164). Den metoden går alltså ut på att använda sig av för målspråkssamhället kända och vedertagna uttryckssätt och på så sätt anpassa texten till läsaren. Det skulle kunna vara relevant i det här

sammanhanget. Som det ser ut nu är det föga troligt att måltexten här har samma effekt på sina mottagare som källtexten har på sina:

Ex. 28 En Montecarlo, el hijo de puta me hizo pagar una cuenta de una comida a la que él nos había invitado... (46:37)

Den satans horungen lät mig betala notan... till en middag som han hade bjudit in oss till, när vi var i Monte Carlo. (47:40)

Danielsson har även översatt en del liknelser ordagrant. Liknelsen i exempel 29 är inte vedertagen på källspråket men antagligen lätt att förstå för mottagaren. I måltexten blir liknelsens innebörd inte helt självklar. Danielsson har översatt ”tobogán” till det svenska ”bob”. Faktum är att man här skulle kunna fundera en gång till på vad som här menas med ”tobogán”. ’Bob’ eller ’kälke’ är visserligen några av ordets betydelser på svenska. Slår man upp ordet i Norstedts spansk-svenska ordbok får man dock ’kana/rutschbana’ som första träff (1993). Med tanke på originalets kontext är betydelsen ’rutschbana’ eller ’vattenrutschbana’ tänkbar här. Eftersom bilden av ”bob” i Sverige nog allt som oftast även innefattar snö, vilket en svensk läsare kanske inte väntar sig i den här kontexten blir liknelsen inte helt självklar:

Ex. 29 Después, sí, lanzándome con todo, como si lo hiciera desde un tobogán, con esa fuerza, pero al revés, para arriba. (42:17)

Men efter nyår, satsade jag allt, som när man hoppar på en bob, med samma intensitet men tvärtom, uppför. (43:18)

I exempel 30 nedan har Danielsson översatt en liknelse i det närmaste ordagrant. Inte heller här har han målspråksanpassat texten genom att välja ett vedertaget svenskt uttryck. En möjlig anledning till valet av den strategin kan vara att ge texten *lokalfärg* (Ingo 1991:76—77). Det vill säga att understryka det främmande eller exotiska genom att inte målspråksanpassa och på så sätt utmana läsaren:

Ex. 30 Haberlo visto había sido como tocar el cielo con las manos. (46:20)

Att ha träffat honom var som att ha nuddat himmeln med
fingertopparna. (47:22)

I dessa två ovanstående exempel framgår andemeningen och även om uttrycken inte är vedertagna på svenska så är de idiomatiskt utformade. Danielssons ordagranna översättning har dock vid ett flertal tillfällen lett till att vissa uttryck inte blir idiomatiska i sitt textuella sammanhang. De tre markerade passagerna i exempel 31 nedan är visserligen grammatiskt korrekta. Dock medför den ordagranna översättningen att ordvalet i de två första höjer stilnivån. De båda uttrycken sticker ut genom den uppstyltade formuleringen. I det tredje meningsfragmentet blir betydelsen den omvända i måltexen eftersom man på svenska med inledande villkorskonjunktion signalerar önskan. På spanska används denna konjunktion istället för att understryka ett påstående av detta exklamativa slag. Maradonas avsikt är att understryka att han inte är beroende av ljus för att spela fotboll. I översättningen framstår det som om han önskar att han kunde spela i mörkret:

Ex. 31 Y ahora por ahí escucho algunos que dicen eh, en tal cancha falta luz, ¡si
yo jugaba a oscuras, hiju'e puta! (38:36)

Och ibland får jag höra några säga, ah, på en viss plan finns det inget ljus.

Va fan då, om jag kunde spela i mörkret! (39:38)

Danielsson har ibland även valt att inte översätta vissa ord utan låta dem stå kvar som i källtexten. Enligt Ingo är sådana ”citatlån” en relativt vanlig strategi för att ge lokalfärg åt framställningen (Ingo 1991:72). Troligtvis är det Danielssons tanke i dessa fall. Det är dock diskutabelt om det har den effekten i dessa två nedanstående exempel som handlar om onomatopoetiska ord:

Ex. 32 De libero mirás todo desde atrás, la cancha entera está delante tuyo, tenés la pelota y decís, pim, salimos para allá, pum, buscamos por el otro lado, sos el dueño del equipo. (38:18)

Som libero har du överblick, hela plan ligger framför dig, när du har bollen är det bara att säga ”pim” vi spelar åt det hållet, ”pum”, vi kör åt det andra hållet, du äger hela laget. (39:19)

Ex. 33 Así subía las escaleras del puente sobre las vías, saltando en una pata, la derecha, y llevando lo que fuera en la zurda, tac, tac, tac... (40:1)

Så tog jag mig uppför trapporna på bron över järnvägsspåren, hoppandes på ett ben, det högra, medan jag kontrollerade det jag hade med mig med vänstern, tac, tac, tac... (41:1)

Något som definitivt leder till att lokalfärg går förlorad är att en del lokala betydelser av vissa ord och uttryck inte återges i måltexten. Källtexten innehåller en hel del dialektala uttryck från området Rio de la Plata i Argentina. En del av dem har översatts med vad som verkar vara den korrekta motsvarigheten på svenska. Just den specifika betydelsen som orden kan ha när de används i denna kontext har dock inte alltid uppmärksammats.

I exempel 34 nedan har Danielsson översatt ”pileta” med ”tvättställ” vilket mycket riktigt är en av de betydelser som ordet kan ha. Enligt Norstedts spansksvenska ordbok kan dock ordet ”pileta”, som slang från Rio de la Plata, även betyda ’simbassäng’ (1993). Med tanke på kontexten i nedanstående exempel är den sistnämnda betydelsen även tänkbar:

Ex. 34 O sea, no es que no teníamos una pileta; no teníamos agua: así empecé a hacer pesas yo, con los tachos de veinte litros de aceite YPF. (40:17)

Rättare sagt, det var inte så att vi saknade tvättställ, vi saknade rinnande vatten: så började jag styrketräna, med 20 liters bensindunkar. (41:17)

I exempel 35 har ”zafar” översatts med ”skynda på”. Enligt Norstedts spansksvenska ordbok kan ”zafar” även betyda ’smita undan’ (1993). Ordlistan

Naciones Unidas ger också betydelsen 'smita' eller 'göra sig fri' just när det handlar om slang från Rio de la Plata (Nacionesunidas). Det är alltså också en möjlig betydelse i detta fall:

Ex. 35 Lavarse la cabeza era más complicado, te imaginás, y en invierno más valía zafar. (40:21)

Att tvätta huvudet var värst, tänk dig själv, på vintern gällde det att det gick fort. (41:22)

I det sista exemplet har "barriletes" översatts med "tunnor". Enligt Norstedts spansk-svenska ordbok används "barrilete" även i betydelsen 'drake att flyga med', i synnerlighet i Sydamerika (1993). Med tanke på kontexten är alltså betydelsen 'drake' tänkbar:

Ex. 36 La verdad, la verdad, no teníamos mucho para divertirnos, pero con mi amigo el Negro hacíamos barriletes y los vendíamos. (40:24)

Om sanningen ska fram, så hade vi inte så mycket att roa oss med, men min kompis Negern och jag gjorde tunnor som vi sålde. (41:25)

Det har alltså uppstått en del betydelseglidningar och viss information har på en del ställen inte återgivits. Risken finns alltså här att mottagaren av måltexten uppfattar saker och ting helt annorlunda än vad som var tanken i källtexten. Mottagaren kan få en bild av Maradona och hans liv som kanske inte alltid stämmer.

5. Slutdiskussion

Danielssons mål med översättningen är att återge Maradonas språk och personliga ton. Hans uttalade översättningsmetod för att uppnå detta är alltså dels att göra omskrivningar, dels att översätta ordagrant. Analysens syfte är att undersöka om Danielsson följer dessa översättningsmetoder och utreda hur han översätter i praktiken, samt att diskutera vad hans val får för konsekvenser för måltexten. Eftersom texten bygger på talat språk som stilistiskt grepp undersöks även hur måltexten stilistiskt förhåller sig till källtexten.

Hypotesen att Danielsson har arbetat efter två översättningsmetoder som ligger långt ifrån varandra visar sig stämma. Å ena sidan verkar han i det närmaste ha översatt vissa partier av texten ord för ord enligt en mycket källspråksorienterad översättningsstrategi. Å andra sidan verkar Danielsson även ha arbetat med många förklarande omskrivningar som förstärker intrycket av en målspråksorienterad översättningsstrategi.

I viss mån använder sig alltså Danielsson av de metoder han säger att han använder, *ordagrann översättning* och *omskrivning*. Men analysen pekar dock på att Danielsson i större utsträckning använder sig av *ord-för-ord-översättning* och även av *adaption*. Skillnaden mellan de två källspråksorienterade metoderna *ordagrann översättning* och *ord-för-ord-översättning* är att i den sistnämnda tas inte hänsyn till målspråkets syntax. Skillnaden mellan de två målspråksorienterade metoderna *omskrivning*, eller *fri översättning*, och *adaption* är att genom den sistnämnda arbetas texten om mer och det är alltså en ännu friare metod. Metoderna *ord-för-ord-översättning* och *adaption* är de två extremerna i Newmarks figur. I det specifika fallet med Danielssons översättning leder bruket av metoderna i ytterpolerna till samma resultat i måltexten, nämligen stilhöjning.

Danielsson förklarar och underlättar en hel del för måltextens mottagare. Samtidigt utmanas läsaren genom att Danielsson bitvis ligger mycket nära

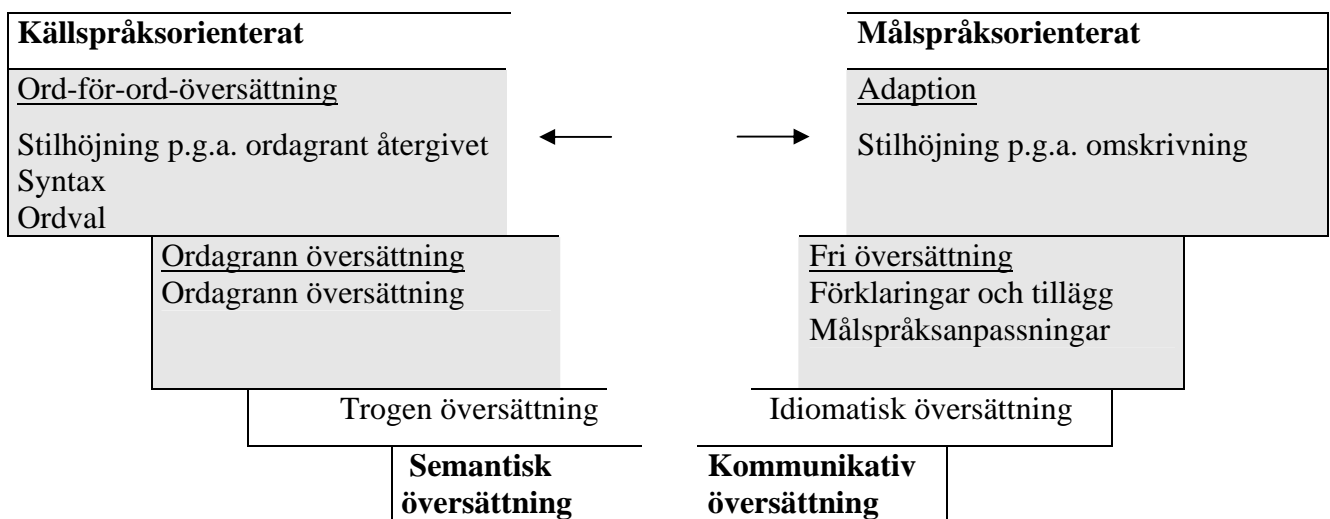
källtexten i syfte att vara lojal mot källtextens uttryck. Den mycket källspråksorienterade strategin medför att:

- stilen i måltexten över lag är mycket mer formell än i källtexten.
- måltextens syntaktiska struktur är tydligt påverkad av källtextens.
- smeknamn och fasta uttryck är direktöversatta vilket ibland medför betydelseglidningar och andra konnotationer.

Den mycket målspråksorienterade strategin medför att:

- stilen i måltexten är ojämn och mer formell än i källtexten.
- översättarens omarkerade förklaringar och tillägg gör att sändaren av informationen blir otydlig.

Måltexten ger helt enkelt andra signaler än källtexten. Man kan alltså utifrån den här undersökningen konstatera att Danielsson använder metoder som ligger långt ut på varsin kant i Newmarks figur:

Figur 3. Danielssons översättningsmetoder enligt analysen

Danielssons huvudsakliga dilemma var enligt honom själv att göra textens innehåll förståeligt för svenska läsare och samtidigt vara originalet trogen. Denna analys pekar på att Danielssons metoder förfelar syftet med översättningen. Man skulle alltså kunna konstatera att ambitionen att underlätta för mottagarna går emot Danielssons grundläggande mål att vara lojal mot källtexten och återge Maradonas språk och personliga ton.

6. Källförteckning

6.1 Källtext

Maradona, Diego Armando, Arcucci, Daniel & Cherquis Bialo, Ernesto. 2001.
Yo soy el Diego. Spanien: Booket

6.2 Måltext

Maradona, Diego Armando, Arcucci, Daniel & Cherquis Bialo, Ernesto. 2001.
Jag är El Diego (Stellan Danielsson övers.). Köpenhamn: Sportförlaget
(Originalarbete publicerat 2001)

6.3 Referenser

Cassirer, Peter. 1986. *Stilistik & stilanalys*. Malmö: Biblioteksförlaget.

Danielsson, Stellan. 2001. Förord till *Jag är El Diego*. Köpenhamn:
Sportförlaget. Sid. 11—17

Hellspång, Lennart, & Ledin, Per. 1997. *Vägar genom texten. Handbok i
brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur

House, Juliane. 1977. *A Model for Translation Quality Assessment*. Tübingen:
Narr

Ingo, Rune. 1991. *Från källspråk till målspråk. Introduktion i
översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Lindqvist, Yvonne. 2004. ”Analysmodell för översatta texter för examensarbetet
på översättarutbildningen”. Stockholm: Stockholm universitet

Newmark, Peter. 1988. *A Textbook of Translation*. Hemel Hempstead:
Prentice Hall International

Nida, Eugene. 1964. *Towards a Science of Translating*. Leiden: E. J. Brill

Norstedts. 1993. *Norstedts spansk-svenska ordbok*. Stockholm: Norstedts
förlag

Svenska språknämnden. 2002. *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber AB

6.4 Elektroniska källor

Nacionesunidas. <http://www.nacionesunidas.com/diccionarios/argentina.htm>
(konsulterad 050504)

Svensk bokförteckning. <http://www.kb.se/nbm/statistik2001.htm> (konsulterad
050423)

7. Resumen en castellano

En el presente trabajo se realiza un análisis de la traducción sueca de la autobiografía de Diego Armando Maradona llamada *Yo soy el Diego*, en sueco *Jag är el Diego*. En el prólogo de dicha traducción el traductor Stellan Danielsson explica que su meta con la traducción es reproducir en sueco la expresión personal de Maradona, tal como aparece en el texto. El dilema mayor de Danielsson es crear un texto inteligible para el lector sueco y a la vez ser fiel al texto original. Danielsson nos informa que los métodos de traducción que usa son por un lado la paráfrasis y por otro la traducción literal.

El propósito del presente trabajo es averiguar si el traductor en realidad sigue dichos métodos e investigar cómo repercute en el estilo del texto meta. La investigación es un análisis cualitativo de la traducción basado en una comparación entre dicha traducción y el texto original. Para aclarar los métodos de traducción de Danielsson se usa la teoría de Peter Newmark de traducción *semántica y comunicativa* (Newmark 1988:47).

Antes de comenzar el análisis comparativo se lee el texto meta y se marca todo que a primera vista parece poco idiomático. Se segmentan los dos textos en frases gráficas y comparándolos frase por frase. Después se analizan todas las partes subrayadas esclareciendo así las tendencias y estrategias probables.

Danielsson parece preocuparse de mostrar al lector sueco una dimensión de la cultura del texto original que le parece importante. Es decir, Danielsson adapta el texto meta procurando facilitar para el lector sueco. Sin embargo desafía al mismo, puesto que a veces traduce palabra por palabra dejando expresiones tal como están en el texto original.

El análisis muestra que Danielsson ha usado tanto una estrategia de traducción muy orientada al texto original como una opuesta, o sea, muy orientada al texto meta. Una de las grandes diferencias entre el texto original y el texto meta es el estilo. El estilo del texto original es coloquial mientras que el estilo de la traducción en parte es muy formal. Danielsson aparentemente da

prioridad al significado de las palabras prescindiendo del estilo y de las connotaciones de las mismas.

La estrategia orientada al texto original lleva a que:

- el estilo del texto meta sea mucho más formal que el del texto original.
- la estructura sintáctica del texto meta haya sido muy influenciada por la del texto original.
- apodos y dichos hayan sido traducidos directamente o palabra por palabra, lo cual lleva a connotaciones cambiadas.

La estrategia orientada al texto meta lleva a que:

- el estilo del texto meta sea irregular y más formal que el del texto original.
- las explicaciones y adiciones hechas por el traductor no sean marcadas en el texto meta y pone en duda quién es el emisor verdadero del mensaje.

En otras palabras el texto meta dan otras señales que el texto original. Por lo tanto se pone en duda si las estrategias que se han utilizado funcionan para alcanzar la meta de reproducir la expresión personal de Maradona.

8. Bilagor i form av källtext och målttext

A mí, jugar a la pelota me... me daba una paz única.

5 Empiezo este libro en La Habana. Por fin me decidí a contar todo. No sé, pero siempre me parece que quedan cosas por decir. ¡Qué raro! Con todo lo que ya dije, no estoy seguro de haber contado lo importante, lo más importante.

10 Acá, por las noches, mientras aprendo a saborear un habano, empiezo a recordar. Es lindo hacerlo cuando uno está bien y cuando a pesar de los errores no tiene de qué arrepentirse.

Es bárbaro recorrer el pasado cuando venís desde muy abajo y sabés que todo lo que fuiste, sos o serás, es nada más que lucha.

15 ¿Saben de dónde vengo? ¿Saben cómo empezó esta historia?

Yo quería jugar, pero no sabía de qué quería jugar, no sabía... No tenía ni idea. Yo empecé de defensor. Me gustó siempre y todavía me seduce jugar de líbero, ahora que apenas me dejan tocar una pelota porque tienen miedo de que mi corazón explote... De líbero miras todo desde atrás, la cancha entera está delante tuyo, tenés la pelota y decis, pim, salimos para allá, pum, buscamos por el otro lado, sos el dueño del equipo. Pero en aquellos tiempos, ¡ma' qué líbero ni líbero! La cosa era correr atrás de la pelota, tenerla, jugar. A mí jugar a la pelota me... me daba una paz única. Y esa sensación –la misma, la misma- la tuve siempre, hasta el día de hoy: a mí dame una pelota y me divierto y protesto y quiero ganar y quiero jugar bien. Dame una pelota y dejame hacer lo que yo sé, en cualquier parte. Porque la gente, la gente es importante, la gente te motiva, pero la gente no está adentro de la cancha. Y donde uno se divierte es adentro de la cancha, con la pelota. Eso hacíamos en Fiorito y eso siempre hice, aunque estuviera jugando en Wembley o en el Maracanã, con cien mil personas.

20 Lo que pasa es que nosotros, en Fiorito, allá en la villa, desafiábamos mucho más que eso. Desafiábamos al sol. Mi vieja, la Tota, que me cuidaba y me mimaba todo el tiempo, me decía: *Pelu, si vas a jugar... después de las cinco, cuando caiga el sol*. Y yo le contestaba: "Sí, mami, sí, mami, quedate tranquila". Y salíamos a las dos de casa, con mi amigo el Negro, con mi primo Beto o con quien fuera, y a las dos y cuarto ya estábamos jugando, dale que dale, ¡bajo el rayo del sol!, y no nos importaba nada y nos matábamos... A las siete, por ahí, parábamos un rato, pedíamos agua en alguna casa y seguíamos. Jugábamos en la oscuridad, igual. Y ahora por ahí escucho algunos que dicen *eh, en tal cancha falta luz*, ¡si yo jugaba a oscuras, hiju'e puta! Yo no sé si nosotros éramos chicos de la calle; más vale éramos chicos del potrero. Si los viejos nos buscaban, sabían donde encontrarnos. Ahí estábamos, corriendo detrás de la pelota.

40 Los sábados y los domingos era así, todo el día. Y los días de semana también, desde las cinco, porque tenía que ir al colegio. Yo iba al Remedios de Escala de San Martín, justo ahí, frente a la estación Fiorito. Al colegio me lo bancaba porque me lo tenía que bancar, por el hecho de no defraudar a mi viejo y a mi vieja, que me compraban el delantal y me llevaban y porque sospechaba que ahí iba a tener la oportunidad de poder ir a un club o de poder jugar a la pelota. Todo lo que hacía, cada paso que daba, tenía que ver con eso, con la pelota. Si la Tota me mandaba a buscar algo, yo me llevaba cualquier cosa que se pareciera a una pelota para ir jugando con el pie: podía ser una naranja, o bollitos de papel, o trapos.

Att spela fotboll, för mig... gav mig en unik känsla av frid.

5 Jag börjar den här boken i Havanna. Till slut har jag bestämt mig för att berätta allt. Jag vet inte, men jag tycker att det alltid finns ytterligare något att tala om. Inte så konstigt! Efter allt jag har sagt, är jag inte säker på att ha berättat allt, det viktigaste.

Här, på kvällarna medan jag lär mig att njuta av havannacigarr, kommer minnena tillbaka. Det är en skön känsla att må bra igen och uppleva att jag trots alla misstag inte har något att ångra.

10 Det är fantastiskt att gå igenom det förflutna när du kommer från botten och du vet att allt som du varit, är eller kommer att bli, inte är något annat än en lång kamp.

Vet ni var jag kommer ifrån? Vet ni hur den här historien började?

15 Jag ville spela, men jag visste inte på vilken plats, det visste jag inte...

Jag hade inte en aning. Jag började som försvarare. Det har jag alltid tyckt om och fortfarande förförs jag av tanken på att spela libero, nu när man knappt låter mig röra en boll av rädsla för att hjärtat skall explodera. Som libero har du överblick, hela plan ligger framför dig, när du har bollen är det bara att säga "pim" vi spelar åt det hållet, "pum", vi kör åt det andra hållet, du äger hela laget. Men på den tiden, snacka om libero, inte på långa vägar! Det gällde att springa efter bollen, ha den, spela. Att spela boll, för mig... gav mig en unik upplevelse av frid. Och denna känsla –precis samma– har jag alltid haft, också idag: ge mig en boll och jag roar mig och protesterar och vill vinna och vill spela bra. Ge mig en boll och låt mig göra det som jag kan, var som helst. För folket, folket är mycket viktigt, för det är folket som motiverar dig, men folket finns inte inne på plan. För det är med bollen inne på plan som man har mest roligt. Det var det som vi gjorde i Fiorito och samma har jag alltid gjort, även om det var på Wembley eller Maracanã, inför hundra tusen åskådare.

30 Det som hände var att vi, i Fiorito, i kåkstaden, trotsade mycket mer. Vi trotsade solen. Min gamla, Tota, som såg efter mig och skämde bort mig hela tiden, sa till mig: *när klockan är fem, när solen börjar gå ner*. Och jag svarade: "Ja, mamma, ja, mamma, du kan vara lugn". Klockan två stack vi hemifrån min kompis el Negro ("Negern", vanligt smeknamn på någon som är mörkhyad, men inte nödvändigtvis svart), min kusin Beto eller med vem som helst som ville vara med, kvart över två spelade vi redan, det var fullt ös, under solens strålar, helt upptagna av spelet och vi kämpade så länge vi orkade... Vi (sic!) sjutiden, eller där omkring, gjorde vi en stunds paus, tiggde vi vatten från något hus och fortsatte igen. Även i mörkret, det spelade ingen roll. Och ibland får jag höra några säga, *ah, på en viss plan finns inget ljus*. Va fan då, om jag kunde spela i mörkret! Jag vet inte om vi kunde kallas gatubarn, snarare ängsbarn. Om våra gamlingar (föräldrar) ville ha tag i oss visste de var de skulle hitta oss. Det fanns bara ett ställe, springandes efter en boll.

Lördagar och söndagar var det samma sak, hela dan. Under veckodagarna också, efter fem, när jag kom hem från skolan. Jag gick i Remedios de Escalada de San Martín, precis där, framför järnvägsstationen i Villa Fiorito. Till skolan gick jag för att jag var tvungen, för att jag inte vill göra mina gamla besvikna, som köpte skoluniform till mig och följde mig för de trodde att jag kanske via skolan skulle få chansen att komma till en klubb och få spela boll. Vart enda steg jag tog, hade med samma sak att göra, med bollen. Om Tota (mamma) skickade iväg mig på något ärende så tog jag med mig något bolliknande föremål för att kunna leka med foten; det kunde vara en apelsin, ihoprullade papperslappar, eller trasor.

Así subía las escaleras del puente sobre las vías, saltando en una pata, la derecha, y llevando lo que fuera en la zurda, tac, tac, tac... Así iba hasta el colegio, también, o cuando la Tota me mandaba a hacer algún mandado. La gente me cruzaba y me miraba, no entendía nada. Los que me conocían ya no se sorprendían. Eran mis amigos, los pibes con los que compartía todo, hasta un porción de pizza. Sí, nos íbamos cuatro y cinco a La blanqueada, al toque de Puente Alsina, donde todavía hoy se hace la mejor pizza del mundo, y nos comprábamos una porción entre todos –para más no daba–, y la comíamos así, un mordiscón cada uno.

10 Tengo un recuerdo feliz de mi infancia, aunque si debo definir con una sola palabra a Villa Fiorito, el barrio donde nací y crecí, digo *lucha*. En Fiorito, si se podía comer se comía y si no, no. Yo me acuerdo de que en invierno hacía mucho frío y en verano mucho calor. La nuestra era una casa de tres ambientes, je... Era de material, un lujo: vos pasabas la puerta de alambre de la entrada y ahí había como un patio de tierra; después, la casa. El comedor, donde se cocinaba, se comía, se hacían los deberes, todo, y las dos piezas. A la derecha estaba la de mis viejos; a la izquierda, no más de dos metros por dos, la de los hermanos... De los ocho hermanos. Cuando llovía había que andar esquivando las goteras, porque te mojabas más adentro de la casa que afuera. O sea, no es que no teníamos una pileta; no teníamos agua: así empecé a hacer pesas yo, con los tachos de veinte litros de aceite YPF. Los usábamos para ir a buscar agua hasta la única canilla que había en la cuadra, para que mi vieja pudiera lavar, cocinar, todo. Y para bañarnos también: con la mano sacabas el agua del tacho y te pasabas por la cara, por los sobacos, por las bolas, por los tobillos, entre los dedos. Lavarse la cabeza era más complicado, te imaginás, y en invierno más valía zafar.

25 La verdad, la verdad, no teníamos mucho para divertirnos, pero con mi amigo el Negro hacíamos barriletes y los vendíamos. Aparte tenía la pelota, claro. La primera pelota que tuve fue el regalo más lindo que me hicieron en mi vida: me la dio mi primo Beto, Beto Zárate, hijo de la tía Dorita. Era una número uno de cuero; yo tenía tres años y dormí abrazándola toda la noche.

- Så tog jag mig uppför trapporna på bron över järnvägsspåren, hoppandes på ett ben, det högra, medan jag kontrollerade det jag hade med mig med vänstern, *tac, tac, tac...* Så gick jag till skolan, också, eller när Tota skickade iväg mig på något ärende. Folk jag mötte längs vägen bara tittade och fattade ingenting. De som kände mig blev inte förvånade. Det var mina
- 5 kompisar, lekkamraterna som jag delade allt med, till och med en bit pizza. Vi gick fyra eller fem till "La Blanqueada" vid Alsinabron, där man än idag gör världens bästa pizza, och köpte en enda portion för att dela mellan oss, vi hade inte pengar till mer, det blev en rejäl munbit per man.
- 10 Jag har ljusa minnen från min barndom, men om jag måste beskriva Villa Fiorito, stadsdelen där jag föddes och växte upp, med ett ord blir det *kamp*. I Fiorito, åt man när det fanns mat, annars inte. Jag minns att på vintern var det mycket kallt och på sommaren mycket hett. Vårt hus hade tre rum, ha. Det var av riktigt byggmaterial, en lyx: när man gått in genom
- 15 metallgrinden, fanns en liten jordplätt; sedan kom själva huset. Matsalen, där vi lagade mat, åt, gjorde läxor, allt och sedan de två rummen. Till höger mina föräldrars; till vänster, inte större än två gånger två meter, barnens... Alla åttas. När det regnade fick man kryssa fram för att undvika vattnet som droppade från taket, man blev blötare inomhus än ute. Rättare sagt, det var inte så att vi saknade tvättställ, vi saknade rinnande vatten: så började jag styrketräna, med 20 liters bensindunkar. Vi använde dem för att hämta vatten från den enda kranen som
- 20 fanns i kvarteret, för att min gamla skulle kunna tvätta, laga mat, allt. För att tvätta oss också, med handen tog du vatten ur dunken och strök i ansiktet, i armhålorna, i skrevet, på fotknölna och mellan tårna. Att tvätta huvudet var värst, tänk dig själv, på vintern gällde det att det gick fort.
- 25 Om sanningen ska fram, så hade vi inte så mycket att roa oss med, men min kompis Negern och jag gjorde tunnor som vi sålde. Dessutom hade vi bollen, naturligtvis. Den första bollen jag ägde var den finaste present jag har fått i hela mitt liv: jag fick den av min kusin Beto, Beto Zárate, faster Doritas pojke. Den var i storlek ett och av läder; jag var tre år gammal och sov med den i mina armar.

Éramos carne de cañón, éramos carne de cañón porque habíamos sacado a Italia.

Podía presentirlo, por todo lo que había sucedido en el '89, pero nunca imaginé que mi vida futbolística pasaría por todo lo que pasó en Italia durante 1990.

5

No había sido fácil mi regreso a Nápoles, después de la Copa América de Brasil y de mis vacaciones, prolongándolas por una rebeldía anunciada. No había sido fácil: yo les había pedido que me vendieran, para cambiar de vida, quiero decir que necesitaba un respiro: un fútbol que no me exigiera tanto, una ciudad que no me agobiara. Yo siempre hablaba de una villa, de una villa... No me refería a Fiorito, claro, sino a una casa de esas con parque, con pileta, que en Nápoles no podía conseguir y en otros clubes de otros países, sí. No era tan difícil de entender, me parece, y los que no lo entendían, bueno, que le devuelvan la cara al perro.

10

15

No me quedaba otra que ponerme en marcha y, una vez más, sacaba fuerzas desde donde no tenía y también de la bronca –que sí tenía– para empezar de nuevo. A mi manera... Primero, tomándome mi tiempo, esos últimos meses del '89. después, sí, lanzándome con todo, como si lo hiciera desde un tobogán, con esa fuerza, pero al revés, para arriba. Con Fernando Signorini al lado y un ritmo de entrenamiento que me permitió dos cosas: primero, conseguir el segundo *scudetto* con el Napoli; segundo, llegar a Italia '90 en unas condiciones físicas que no tenía ni siquiera en México '86, con cuatro años menos. Obvio, ahora tenía cuatro años más y eso no era nada malo, sobre todo si la suma daba 29, ni viejo ni joven: experto.

20

25

Quizás por eso, porque no era uno más, me animé a llamarles la atención a todos por algo que había pasado en el sorteo del Mundial. No era que quisiera buscar roña, pero yo quería que me explicaran y que también les explicaran a todos lo que había pasado. Resulta que antes del sorteo habían dicho que, para evitar que Colombia y Uruguay cayeran en las zonas de Argentina y de Brasil, que eran cabezas de serie, el primero europeo le tocaba a la Argentina y el primer sudamericano a Italia, ¿está claro? Bueno, la cosa es que salió Checoslovaquia y, en vez de caer con nosotros, terminó con los tanos. Y a nosotros nos enchufaron a la de Unión Soviética. Pedí que me explicaran, nada más, y se armó un quilombo gigantesco... Eso lo dije antes del último amistoso del '89, que jugamos el 21 de diciembre contra Italia, en Cagliari. Empatamos 0 a 0, pero no fue lo más importante del viaje. Ni siquiera lo fueron mis declaraciones explosivas... Lo que más me sacudió –a mí y a todos los que fuimos del grupo, que se volvía a reunir después de la Copa América de Brasil– fue una visita que organizó el tordo Madero a un hospital (el Regional Microsistémico), donde había internados cuarenta pibitos enfermos de cáncer y leucemia. “Dios mío, qué chiquitos que somos ante tanto dolor”, fue lo único que se me ocurrió decir.

30

35

40

La cosa es que en el arranque de aquel '90 inolvidable por muchas cosas, me invitaron, como tantas otras veces, a un programa de televisión. Al conductor se le ocurrió decirme: “Diego, faltan 106 días para el mundial”. Y yo le contesté: “¿106 días? Cuando falten 90 empezamos...”.

45

La verdad es que a tres meses y tres días de la inauguración de la Copa del Mundo yo me arrastraba por culpa de mi problema en la cintura, al punto de que llegué a decir, después de un entrenamiento en Soccavo, el sábado 3 de marzo: “Sí, puedo correr, las infiltraciones en la cadera me hicieron bien; pero puedo correr como lo haría mi papá y esas condiciones perjudicaría al equipo”.

Vi var kanonmat, vi var kanonmat för vi hade eliminerat Italien

5 Jag hade det på känn, efter vad jag hade fått gå igenom 1989, men jag kunde ändå inte föreställa mig att mitt liv som fotbollsspelare skulle få såna konsekvenser som efter VM i Italien 1990.

10 Min återkomst till Neapel efter Copa América i Brasilien och en semester, som jag i protest hade förlängt, var inte enkel. Inte det minsta. Jag hade bett om att bli såld, för att byta miljö, men inte blivit hörsammad. När jag talade om att byta miljö, var det för att jag behövde en andpaus: spela fotboll på ett ställe där kraven inte var lika höga, i en stad där inte alla hängde sig på mig. Jag hade önskat mig en villa, en riktig villa... Ett stort hus med parkliknande trädgård, med simbassäng, som Napoli inte kunde hitta åt mig, men som andra klubbar i andra länder kunde erbjuda. Det borde inte ha varit så svårt att förstå, tyckte jag, men om de andra inte gjorde det, var det inget att göra åt.

15 Till slut hade jag inget annat val än att köra igång som vanligt, att hitta motivation där det inte längre fanns någon, och stridslust, som jag däremot hade gott om. Jag gjorde det på mitt vis... Jag tog det med ro, de återstående månaderna av 1989. Men efter nyår, satsade jag allt, som när man hoppar på en bob, med samma intensitet men tvärtom, uppför. Med Fernando Signorini vid min sida, började jag ett träningsprogram som skulle tillåta mig två saker: för det första, att vinna ett nytt ligaguld med Napoli; för det andra, att vara i bättre fysisk kondition, när VM skulle börja, än jag var i vid VM i Mexico 1986, när jag var fyra år yngre. Det är klart, nu skulle jag vara fyra år äldre och det behövde inte vara någon nackdel, speciellt som det inte handlade om mer än totalt 29, varken för ung eller för gammal: bara rutinerad.

25 Kanske var det därför, för att jag inte var vem som helst, som jag ville fästa allas uppmärksamhet på något som inträffade under VM lottningen. Det var inte för att jag ville bråka, men jag ville att man skulle förklara för mig och för andra hur det hade gått till. Det var så att innan lottningen hade man sagt att för att inte Colombia eller Uruguay skulle hamna i samma grupp som Argentina eller Brasilien, som var toppseedade, skulle det första europeiska laget som drogs hamna i Argentinas grupp och det första sydamerikanska i Italiens grupp. Var det tydligt? Nåväl, det första laget som drogs var Tjeckoslovakien, men istället för att hamna i vår grupp hamnade de hos italienarna. Och hos oss klämde de in Sovjetunionen. Jag ville bara att de skulle förklara, istället blev de ett herrans väsen... Det sade jag innan sista vänskapslandskampen '89, som vi spelade den 21 december mot Italien i Cagliari. Det blev oavgjort 0-0, men resultatet var inte det viktigaste på resan. Inte ens mina explosiva uttalanden... Det som mest upprörde – mig och alla andra i gruppen som återförenades efter Copa América i Brasilien- var ett besök som Madero hade förberett på ett sjukhus (Regionale Microsisteno), där 40 cancersjuka småpojkar vårdades. "Gode Gud, hur obetydliga är vi inte inför sådan smärta", var det enda jag kunde få ur mig.

45 Uppladdningen inför VM äventyret blev oförglömlig av flera orsaker, jag fick en inbjudan, som så ofta, att vara med i ett tv program. Programledaren fick infallet att säga: "Diego, nu är det 106 dagar kvar till VM". Och jag svarade: "106 dagar? När det är 90 kvar, då kör vi igång..."

50 Sanningen var att när det återstod tre månader och tre dagar till VM-invingningen släpade jag mig fram på grund av mina problem med midjan. Det gick så långt att jag efter en träning i Soccavo, lördagen den 3 mars, sade: "Om jag kan springa då gör sprutorna i höften nytta; men om jag springer som min pappa är jag en belastning för laget".

Me refería al Napoli, por supuesto. No jugué durante dos fechas y después, sí, arranqué con todo. A partir de domingo 11, cuando estuve contra el Lecce, no paré más, no paré más... Por culpa de las lesiones que no me dejaban entrar, tenía de seis a ocho kilos por encima de mi peso ideal. Entonces empecé una dieta que me envió el doctor Henri Chenot, desde Merano.

5 En poco días bajé entre cuatro y cinco kilos. Viajé a Roma para ver al profesor Antonio Dal Monte, director del Instituto de Ciencia Deportiva del CONI, que ya me había atendido antes de México '86 y que también había trabajado con el ciclista italiano Francesco Moser, que batió el record de velocidad en México. Durante un día entero me hizo todos los tests imaginables, usé todas sus máquinas, que eran espectaculares, y recién a la noche me subí a
10 mi Mercedes Benz plateado y me volví a Nápoles, cansadísimo pero contento... A partir de ese momento, todos los lunes repetía el viaje.

En medio de esa preparación, jugué amistosos: contra Austria, contra Suiza y contra Israel, un clásico nuestro antes de cada Mundial: empatamos los dos primeros (1 a 1) y ganamos el
15 segundo (2 a 1). El encuentro con los israelíes ya era nuestra cabala: había sido el ultimo amistoso antes del Mundial que habíamos ganado y debía ser el último antes del que queríamos ganar.

Jag syftade på Napoli, naturligtvis. Jag stod över två spelomgångar och sedan drog jag igång för fullt. Från söndagen den 11, när jag var tillbaka mot Lecce missade jag inte en match, inte en enda... På grund av skadorna som inte tillät mig att träna, låg jag mellan sex och åtta kilo över min idealvikt. Då började jag med en diet som doktor Henri Chenot skickade mig från

5 Merano. På några dagar, gick jag ner mellan fyra och fem kilo. Jag åkte till Rom för att träffa professor Antonio Dal Monte, föreståndare för Italienska Olympiska Kommitténs Idrottsvetenskapliga Institut, som hade hjälpt mig innan VM i Mexico '86 och som också hade arbetat med den italienska cyklisten Francesco Moser, som satte världsrekord på

10 entimmeskörning i Mexico City. Under en hel dag tog han alla tänkbara prover på mig och jag testades på alla hans maskiner, som var helt otroliga, och det var kväll när jag satte mig i min silvergrå Mercedes Benz för att återvända till Neapel, jättetrött men nöjd... Från och med den dagen upprepades resan varje måndag.

Mitt under de här förberedelserna spelade jag tre vänskapslandskamper: mot Österrike, Schweiz och Israel, den sista en tradition för oss innan VM: vi spelade oavgjort (1-1) i de två

15 första och vann den tredje med 2-1. Matchen mot israelerna var som en ritual för oss: mot dem spelade vi vår sista match innan VM:et som vi vann och det här var vår sista innan VM:et vi ville vinna.

En un momento se paró, enorme como es, pidió permiso y se fue a la cocina. Apareció con unas ostras espectaculares. Yo me bajé cinco copas y él se puso a hablar de cocina con la Tota. Intercambiaron recetas y todo... Seguimos con eso del fútbol y me contó un dato que me sorprendió: me dijo que, cuando jugaba, él era ¡extremo derecho! Entonces yo le dije, para joderlo: “¿¡Cooómo!? ¿Derecho, usted? Wing izquierdo tendría que haber sido”.

Me preguntó si algún día podría hacer algo por el fútbol cubano y yo le contesté que sí, que tenían todo para crecer...
—Lo único que complica un poco es el calor, pero después tienen todo: habilidad, cintura, música por dentro, resistencia física y ganas.

Cuando ya íbamos, le miré la gorra, levanté las cejas, y él me cazó al vuelo, casi ni escuchó que yo le decía...
—Comandante, disculpe, ¿me la da?
Se la sacó y me iba a poner, directamente, pero se frenó...
—*Espera, antes te la firmo, porque si no puede ser de cualquiera.*

¡Que va a ser de cualquiera! Era la gorra del Comandante. Me la puse, saludó a toda mi familia, uno por uno, nos dimos un abrazo y me fui. Tenía la sensación de que había estado hablando con una enciclopedia. Haberlo visto había sido como tocar el cielo con las manos. Es una bestia que sabe de todo, y tiene una convicción que te permite entender, viéndolo nomás, cómo hizo lo que hizo con diez soldados y tres fusiles... Esto lo vengo diciendo desde aquel día: uno puede estar en desacuerdo por algunas cosas con él, pero, por favor, ¡déjenlo trabajar en paz! Me gustaría ver a Cuba sin bloqueo, a ver qué pasa.

Nos volvimos a encontrar en la Navidad del '94. Yo ya entré al Consejo de Estado como a mi casa, me estaba esperando. Ya estaba Gianinnita, también. Fue una reunión muy linda, muy íntima. Me dió otra gorra, pero esta vez yo le regalé una camiseta número diez, del Seleccionado... Unos meses después, me llegó una carta a mi casa, con el membrete del gobierno cubano. Era Fidel que, de puño y letra, me pedía permiso para ubicar mi camiseta en el museo del deporte cubano. ¡Que fenómeno!

Y, bueno, lo que hizo por mí en los últimos tiempos, en el 2000, no tiene nombre. Yo digo que esto de estar vivo se lo tengo que agradecer al Barba (Dios) y... al Barba (Fidel).

Si el Comandante fue el que más me impresionó, Alberto de Mónaco fue el que menos. En Montecarlo, el hijo de puta me hizo pagar una cuenta de una comida a la que él nos había invitado... Se fue antes porque dijo que tenía que levantarse temprano. Cuando pedimos la cuenta con Guillermo ¡eran cinco lucas! Yo había ido a Mónaco para ver a Stephanie o a Carolina y me encontré con el *boby* de Alberto, que encima me hizo pagar una fortuna.

El doctor Carlos Menem me ayudó mucho a cambio de nada, de nada. ... Yo me acerqué a él cuando pasó la tragedia de su hijo, Carlitos, en marzo '95. Pensé que podría darle algo. No sé, apoyo, algo... Cuando el peronismo perdió las elecciones con De la Rúa, en el '99, fui a visitarlo, porque sentí que debía estar con él también en la mala y para demostrarles a todos que no tenía intereses por poder ni nada.

Rätt som det var reste han sig upp, och man såg hur stor han var, ursäktade sig och gick ut i köket. Sedan kom han tillbaka med några enorma ostron, jag åt fem och han började prata matlagning med Tota. De bytte recept och allt möjligt... Vi fortsatte att prata fotboll och han berättade en detalj som förvånade mig: han sade, att när han spelade så var han, högerytter!

5 Föra (sic!) att driva med honom sade jag: "Vaaad för något?! Ni på högerkanten? Ni skulle naturligtvis ha varit vänsterytter".

Han frågade mig om jag någon gång skulle kunna tänka mig att göra något för kubansk fotboll och jag svarade ja, för det fanns stor utvecklingspotential...

10 -Det enda som gör det lite svårt är den enorma hettan, men annars finns allt: teknik, smidighet, rytmkänsla, god fysik och vilja.

När vi skulle gå, tittade jag på hans keps, lyfte ena ögonbrynet, och han fattade med en gång, utan att knappt höra vad jag sade...

15 -Comandante, förlåt mig, skulle jag kunna få den?
Han tog av sig den och skulle sätta den på mig, men stannade upp...
-Vänta lite, jag skall signera den först, annars kan den ha varit vem som helst.

20 Va då vem som helst! Det var el Comandantes keps. Han satte den på mig, sade adjö till hela familjen, en och en, vi kramade om varandra och skiljdes åt. Jag hade känslan att jag hade suttit och pratat med ett uppslagsverk. Att ha träffat honom var som att ha nuddat himmeln med fingertopparna. Han är ett geni som vet allt, och han har en övertygelse som gör att man förstår hur han med tio man och tre gevär kunde åstadkomma allt det han gjorde...

25 jag alltid sagt sedan den dagen: man behöver inte vara överens med honom i allt, men kan åtminstone, låta honom arbeta i fred! Jag skulle gärna ha vilja se Cuba utan blockad, se vad som då händer.

Vi träffades igen julen 1994. Då gick ja in i regeringsbyggnaden som i mitt eget hus, man väntade på mig. Då var lilla Gianinna också med. Det var ett fint möte, mycket intimt. Jag fick en ny keps, men den här gången hade jag också med mig en landslagströja med nummer 10... Några månader senare kom ett brev hem till mig, med det kubanska stadsvapnet på kuvertet. Det var ett handskrivet brev från Fidel där han bad att få hänga upp tröjan i det Kubanska Idrottsmuseet. En sån människa!

35 Och sedan, vad han gjorde för mig i början på 2000, kan jag inte vara nog tacksam för. Att jag fortfarande lever kan jag tacka Skägget (Gud) och... Skägget (Fidel) för.

Om El Comandante är den som har gjort störst intryck på mig, så är prins Albert i Monaco den som gjort minst. Den satans horungen lät mig betala notan... till en middag som han hade bjudit in oss till, när vi var i Monte Carlo. Han smet iväg innan och skyllde på att han måste upp tidigt nästa dag. När Guillermo och jag bad om notan var den på fem lakan (5.000 dollar)! Jag hade rest till Monaco för att träffa Stephanie eller Caroline och stötte på pigtjusaren Albert, som dessutom fick mig att betala en förmögenhet.

45 Doktor Carlos Menem hjälpte mig mycket utan att begära något i gengäld. Jag kontaktade honom när hans son omkom i en helikopterolycka i mars 1995. jag trodde att jag kanske skulle kunna göra något. Jag vet inte, vara ett stöd... När Peronisterna förlorade valet till De la Rua 1999, besökte jag honom, för jag tycker att man också skall visa sig när det går dåligt.

50 Visa alla att jag inte bara håller mig framme av egenintresse.

Fui cuando ya no estaba para la vuelta olímpica... La vuelta olímpica le dan los giles que se suben al carro de los vendedores. Yo no soy de éstos.

5 Y a quien me hubiera gustado conocer, obviamente, no voy a sorprender a nadie con esto, es al Che Guevara, al querido Ernesto Che Guevara de la Serna, que así es el nombre completo. Lo llevo en el brazo, en un tatuaje que es una obra de arte, pero podría decir, mejor, que lo llevo en el corazón.

10 Este... enamoramiento, empezó en Italia, sí, en Italia. No en Argentina, y este dato para mí es importante en todo lo que tiene que ver con el Che Guevara. Porque cuando yo estaba en Argentina, el Che era para mí lo mismo que para la mayoría de mis compatriotas: un asesino, un terrorista malo, un revolucionario que ponía bombas en los colegios. Esa era la historia que a mí me habían enseñado. Pero cuando llegué a Italia, al país campeón de de los *scioperi*, de las huelgas, de los obreros con poder, empecé a ver que en cada uno de sus actos, la bandera
15 que aparecía era la de este muchacho... La cara de él, en negro, sobre un trapo rojo... Y entonces empecé a leer, a leer, a leer sobre él. Y empecé a preguntar: ¿cómo los argentinos no decimos toda la verdad sobre el Che? ¿Por qué no reclamamos sus restos, como antes reclamamos de los otros, como Juan Manuel de Rosas? Y como no tenía, no encontraba, respuestas a ninguna de esas preguntas, decidí hacerle mi propio homenaje. Y me metí el
20 tatuaje en el hombro, para llevarlo para siempre. Aprendí a quererlo, conocí su leyenda, leí su historia: de ésta sí sé la verdad; de San Martín y de Sarmiento, lo digo con todo respeto, no.

Me gustaría que en los colegios contaran la verdadera historia. Más todavía, me conformaría con que en los colegios de mi país, decir que Che Guevara no sea mala palabra.

25 En resumen, le agradezco al fútbol todo lo que me dio, y al Barba (Dios), también, porque a través de él fue la cosa: la posibilidad de ayudar a mi familia, de compartir mi vida con compañeros extraordinarios y de conocer a gente que en mi vida soñé que podría llegar a conocer... ¿En mi piecita con goteras de Fiorito lo podía imaginar?

30

Fast det inte blev något ärevarv... Ärevarv är det som smilfinkarna vill vara med på när de hoppar på segertåget. Jag är inte en av dem.

5 Om det är någon som jag skulle ha velat träffa, är det naturligtvis, och ingen kommer att förvånas över det, Che Guevara, den käre Ernesto Che Guevara de la Serna, som han egentligen heter. Jag har honom tatuerad på armen, ett riktigt konstverk, men jag skulle kunna ha sagt att jag har honom i mitt hjärta. Den... kärleken började i Italien, just det, i Italien. Inte i Argentina, och detta faktum är viktigt för mig, vad det gäller allt som har med Che Guevara att göra. För när jag växte upp i Argentina, var Che det samma för mig som för de flesta andra argentinare: en mördare, en terrorist, en revolutionär som placerade ut bomber i skolorna. Det 10 var den historien jag fick berättad för mig. Men när jag kom till Italien, landet som var världsmästare på strejker, där arbetarna har makt, såg jag att i alla deras manifestationer, bar de på en flagga med den där pojken... Hans ansikte i svart på en röd botten. Då började jag läsa, så mycket jag kunde, om honom. Och jag började fråga mig, varför vi argentinare inte 15 berättar hela sanningen om Che? Varför har vi inte begärt att få hem hans kvarlevor. Som vi har gjort andra, som 1800-talets krigsherre Juan Manuel de Rosas? Och eftersom det inte fanns några, hittade jag inga svar på mina frågor, (SIDAN 300) beslöt jag mig för att hylla honom på mitt eget sätt. Därför blev det en tatuering på axeln, för att alltid ha honom med mig. Jag lärde mig att älska honom, jag lärde känna legenden, läste hans historia: om honom 20 vet jag sanningen; med all respekt, kan jag inte säga det samma om San Martín och Sarmiento.

Jag skulle önska att skolorna berättade den sanna historien. Och ännu hellre, att man i skolorna i mitt land förklarade att Che Guevara inte är ett fult ord.

25 Sammanfattningsvis, vill jag tacka fotbollen för allt den har gett mig, och Skägget (Gud) också, för det var tack vare honom allt hände: jag fick möjligheten att hjälpa min familj, dela mitt liv med underbara vänner, och få träffa människor som jag en gång drömde om att få göra... I mitt lilla rum med hål i taket i Villa Fiorito.

30